

Αγνοούμενοι Μετανάστες

Εργαλειοθήκη για βουλευτές

Ο ρόλος της δημόσιας πολιτικής
στην πρόληψη και την αντιμετώπιση
των εξαφανίσεων μεταναστών

Αγνοούμενοι Μετανάστες

Εργαλειοθήκη για βουλευτές

Ο ρόλος της δημόσιας πολιτικής
στην πρόληψη και την αντιμετώπιση
των εξαφανίσεων μεταναστών

Οι απόψεις που διατυπώνονται στο παρόν έργο ανήκουν αποκλειστικά στους συντάκτες και δεν αντανακλούν απαραίτητα την επίσημη θέση του Συμβουλίου της Ευρώπης. Επιτρέπεται η αναπαραγωγή αποσπασμάτων έως πεντακοσίων (500) λέξεων, εκτός από εμπορικούς σκοπούς, υπό την προϋπόθεση ότι διατηρείται η ακεραιότητα του κειμένου, το κείμενο δεν αποσπάται από τα συμφραζόμενά του, δεν παραλείπονται ουσιώδη στοιχεία και δεν παραπλανά με οποιοδήποτε τρόπο τον αναγνώστη ως προς τη φύση, το πεδίο εφαρμογής ή το περιεχόμενο του κειμένου. Η πηγή του κειμένου πρέπει πάντα να αναφέρεται ως εξής: «© Συμβούλιο της Ευρώπης, έτος έκδοσης». Κάθε άλλο αίτημα που αφορά την αναπαραγωγή ή/και την μετάφραση του συνόλου ή μέρους του εγγράφου πρέπει να απευθύνεται στη Διεύθυνση Εκδόσεων και Οπτικής Ταυτότητας, Συμβούλιο της Ευρώπης (F-67075 Strasbourg Cedex ή publishing@coe.int).

Κάθε λοιπή αλληλογραφία που αφορά το παρόν έγγραφο πρέπει να απευθύνεται στη Γραμματεία της Κοινοβουλευτικής Συνέλευσης, F-67075 Strasbourg Cedex, Γαλλία
Ηλεκτρονικό ταχυδρομείο: asmig@coe.int

Σχεδιασμός και επιμέλεια εξώφυλλου: Τμήμα Εκδόσεων και Οπτικής Ταυτότητας, Συμβούλιο της Ευρώπης

Φωτογραφίες: © Συμβούλιο της Ευρώπης
Εξώφυλλο: Λιμάνι της Λαμπεντούζας (Ιταλία).
Σκάφη που μετέφεραν μετανάστες, τα οποία παρεμποδίστηκαν κατά τη διάρκεια επιχειρήσεων διάσωσης από την Ακτοφυλακή.
Οπισθόφυλλο: Συμμετέχοντες στη Διακοινοβουλευτική Διάσκεψη με θέμα «Οραματιζόμενοι μια αποτελεσματική δημόσια πολιτική για την πρόληψη και την αντιμετώπιση των περιπτώσεων αγνοουμένων μεταναστών», που διοργανώθηκε από τη Διακοινοβουλευτική Συνέλευση του Συμβουλίου της Ευρώπης στις 23-24 Απριλίου 2025.

This publication has not been copy-edited by the DPIV Editorial Unit to correct typographical and grammatical errors.

© Συμβούλιο της Ευρώπης, Οκτώβριος 2025
Τυπώθηκε στο Συμβούλιο της Ευρώπης

Περιεχόμενα

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	5
1. Ποιος είναι ο σκοπός αυτής της εργαλειοθήκης	6
2. Ποιοι είναι οι «αγνοούμενοι μετανάστες»;	6
3. Γιατί ένα ζήτημα ανθρωπίνων δικαιωμάτων που χρήζει αντιμετώπισης μέσω δημόσιας πολιτικής;	7
ΤΙ ΜΠΟΡΟΥΝ ΝΑ ΚΑΝΟΥΝ ΟΙ ΒΟΥΛΕΥΤΕΣ;	9
1. Ευαισθητοποίηση	9
2. Αξιολόγηση της κατάστασης στη χώρα σας	9
3. Ανάλυση δράσης	9
ΒΑΣΙΚΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ	11
1. Πώς μπορούν να προληφθούν οι εξαφανίσεις μεταναστών;	11
2. Πώς μπορείτε να δημιουργήσετε αποτελεσματικούς μηχανισμούς δήλωσης των εξαφανίσεων και αναζήτησης των αγνοουμένων μεταναστών;	13
3. Πώς μπορεί να διασφαλιστεί η ταυτοποίηση όλων όσων αποβιώνουν στο πλαίσιο της μετανάστευσης	15
4. Πώς μπορούν οι οικογένειες να συμβάλουν στην αναζήτηση αγνοουμένων μεταναστών και ποια είναι τα δικαιώματά τους	17
5. Πώς μπορούν οι χώρες να συνεργάζονται για να διαλευκάνουν την τύχη των αγνοουμένων μεταναστών	19
ΒΑΣΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	21
ΨΗΦΙΣΜΑ 2569/2024 - ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ ΣΥΝΕΛΕΥΣΗ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ	23

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Κάθε χρόνο, χιλιάδες μετανάστες εξαφανίζονται κατά τη διάρκεια της διαδρομής τους. Ο Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης (ΔΟΜ) έχει καταγράψει τουλάχιστον 72.000 θανάτους ή εξαφανίσεις μεταναστών παγκοσμίως από το 2014 έως το 2024. Υπάρχουν και πολλά περιστατικά που δεν έχουν συυπολογιστεί λόγω έλλειψης στοιχείων.¹

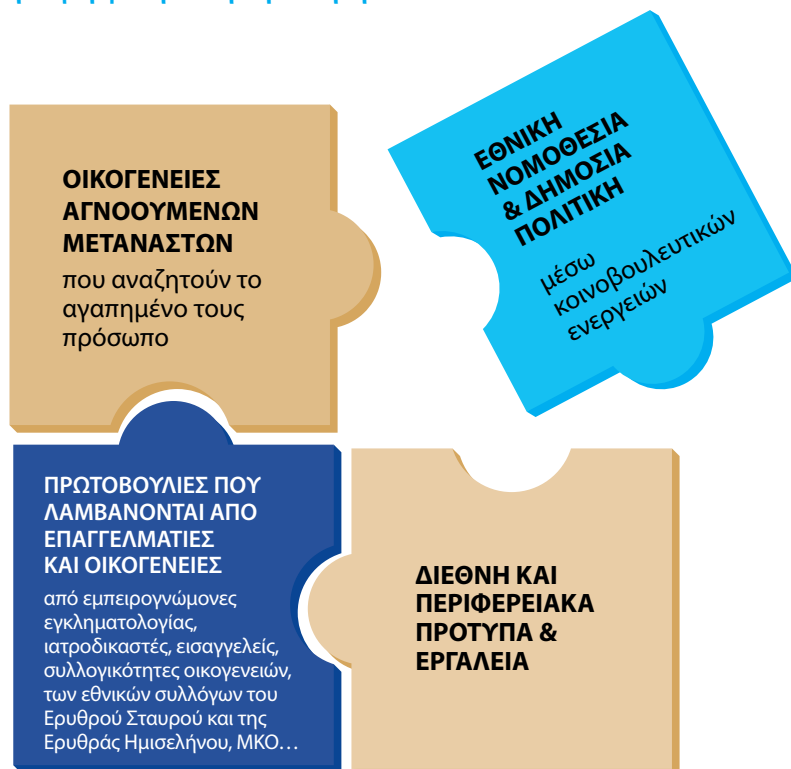
Με την έγκριση του [Ψηφίσματος 2569/2024](#) και της [Σύστασης 2284/2024](#) τον Οκτώβριο του 2024, η **Κοινοβουλευτική Συνέλευση του Συμβουλίου της Ευρώπης (ΚΣΣΕ)** αναγνώρισε ότι υπάρχει **επείγουσα ανάγκη να δοθεί σε αυτό το σημαντικό ζήτημα ανθρωπίνων δικαιωμάτων μια συντονισμένη πολιτική ανταπόκριση με επίκεντρο τα ανθρώπινα δικαιώματα.**

Τον Απρίλιο του 2025, η ΚΣΣΕ διοργάνωσε ένα [συνέδριο](#) στο οποίο συμμετείχαν βουλευτές, εγκληματολογικοί εμπειρογνώμονες, εισαγγελείς, όργανα επιβολής του νόμου, εκπρόσωποι διεθνών οργανισμών, σημαντικοί φορείς της κοινωνίας των πολιτών και οικογένειες αγνοουμένων μεταναστών, για να συζητήσουν και να διερευνήσουν τρόπους ώστε να υπάρξει κοινοβουλευτική συμμετοχή για το ζήτημα.²

Κατέστη σαφές ότι:

- ▶ Πολλές οικογένειες αναζητούν απεγνωσμένα τα αγαπημένα τους πρόσωπα και εξακολουθούν να μην έχουν απαντήσεις.
- ▶ Έχουν αναπτυχθεί πολλά σχετικά **διεθνή και περιφερειακά πρότυπα και εργαλεία**. Ωστόσο, η **εφαρμογή** τους είναι **ελλιπής**.
- ▶ Όσοι ασχολούνται με αυτό το ζήτημα στην πράξη - για παράδειγμα, εμπειρογνώμονες εγκληματολογίας, ΜΚΟ, ιατροδικαστές και εισαγγελείς - έχουν αναλάβει **πληθώρα σημαντικών πρωτοβουλιών σε τοπικό ή ακόμη και εθνικό επίπεδο**.

Οι αποτελεσματικές πολιτικές σε εθνικό επίπεδο είναι το κομμάτι που λείπει από το παζλ για να γεφυρωθεί το χάσμα μεταξύ των πρακτικών πρωτοβουλιών και των διεθνών προτύπων. Οι βουλευτές μπορούν να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο στη διαμόρφωση και την πρόωθηση αυτών των πολιτικών.

1. Πηγή: ΔΟΜ, 27 Μαρτίου 2025, [Θάνατοι και Εξαφανίσεις Μεταναστών 2024](#) (blog). Έργο ΔΟΜ για τους Αγνοούμενους Μετανάστες (πρόσβαση στι Κ ς 29 Ιουλίου 2025).
2. Βλ. ιστοσελίδα διάσκεψης: ΚΣΣΕ, [Οραματισμός αποτελεσματικών δημόσιων πολιτικών για την πρόληψη και την αντιμετώπιση υποθέσεων αγνοουμένων μεταναστών](#).

1. Ποιος είναι ο σκοπός αυτής της εργαλειοθήκης

Η εργαλειοθήκη βασίζεται στις συστάσεις που εγκρίθηκαν από τη ΚΣΣΕ τον Οκτώβριο του 2024 (Ψήφισμα 2569/2024) και το προαναφερθέν συνέδριο. Έχει σχεδιαστεί για να προσφέρει πρακτική καθοδήγηση στα μέλη του κοινοβουλίου και του κοινοβουλευτικού προσωπικού. Σκοπός της εργαλειοθήκης είναι:

- ▶ Να περιγράψει τα **ζητήματα δημόσιας πολιτικής** που σχετίζονται με το πρόβλημα των εξαφανίσεων στο πλαίσιο της μετανάστευσης,
- ▶ Να εξηγήσει **πώς οι βουλευτές μπορούν να αντιμετωπίσουν αυτά τα ζητήματα** στο πλαίσιο του ρόλου που έχουν ως εθνικοί νομοθέτες,
- ▶ Να αναδείξει παραδείγματα **ορθών πρακτικών** από όλη την Ευρώπη.

Η Κοινοβουλευτική Συνέλευση του Συμβουλίου της Ευρώπης (ΚΣΣΕ)

Η **ΚΣΣΕ** είναι μια πανευρωπαϊκή πολιτική συνέλευση με μοναδικά χαρακτηριστικά που εκπροσωπεί πάνω από 700 εκατομμύρια Ευρωπαίους και στην οποία συμμετέχουν 612 βουλευτές από τα 46 κράτη μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης. Η Συνέλευση διασφαλίζει τον δημοκρατικό χαρακτήρα των εργασιών του Συμβουλίου της Ευρώπης. Τα μέλη της συνεδριάζουν τέσσερις φορές τον χρόνο στο Στρασβούργο με συνόδους της ολομέλειας που διαρκούν μια εβδομάδα. Κατά τη διάρκεια των συνόδων, η συνέλευση εγκρίνει **ψηφίσματα** και **συστάσεις**. Το ίδιο γίνεται και σε θεματικές επιτροπές και άλλα φόρα καθ' όλη τη διάρκεια του έτους.

2. Ποιοι είναι οι «αγνοούμενοι μετανάστες»;

Ο όρος «αγνοούμενοι μετανάστες» αναφέρεται σε **άτομα που εξαφανίστηκαν στο πλαίσιο της μετανάστευσης, ανεξάρτητα από το διοικητικό τους καθεστώς** (περιλαμβάνονται άτομα που χρίζουν διεθνούς προστασίας, όπως πρόσφυγες, αιτούντες άσυλο, ωφελούμενοι ανθρωπιστικής προστασίας και άτομα που διατρέχουν τον κίνδυνο να πέσουν/είναι θύματα εμπορίας ανθρώπων).

Ορισμός για τους αγνοούμενους μετανάστες που η ΚΣΣΕ συνέστησε στα κράτη μέλη να υιοθετήσουν:

Ψήφισμα 2569/2024 – παρ. 25.1: «η Συνέλευση συνιστά στα κράτη μέλη να υιοθετήσουν έναν κοινό ορισμό, με βάση τον πρότυπο ορισμό της ΔΕΕΣ, σύμφωνα με τον οποίο ως αγνοούμενα άτομα νοούνται τα **«άτομα των οποίων οι οικογένειες δεν έχουν νέα τους ή/και τα οποία, βάσει αξιόπιστων πληροφοριών, έχουν δηλωθεί ως αγνοούμενα ως συνέπεια ένοπλης σύγκρουσης (διεθνούς ή μη) ή άλλου βίαιου περιστατικού ή οποιασδήποτε άλλης κατάστασης - μεταξύ άλλων, καταστροφών ή μετανάστευσης - που ενδέχεται να απαιτεί δράση από ουδέτερο και ανεξάρτητο φορέα»**.

Οι διάφορες περιστάσεις που αντιμετωπίζουν οι μετανάστες, όταν βρίσκονται καθ' οδόν ή μόλις εγκατασταθούν σε έναν προορισμό, είτε νόμιμα είτε παράτυπα, μπορεί να τους εκθέσουν σε **κάθε είδους ευάλωτες καταστάσεις** (π.χ. έλλειψη πληροφοριών σχετικά με τα εργασιακά και διαδικαστικά δικαιώματα ή έλλειψη πρόσβασης σε μέτρα στήριξης που μπορεί να δικαιούνται).

Η συντριπτική πλειοψηφία των ανθρώπων μεταναστεύει στο πλαίσιο νόμιμων διαδικασιών (2022: 7,5 εκατομμύρια βραχυπρόθεσμες θεωρήσεις Σένγκεν, 123.000 μη Ευρωπαίοι πολίτες στους οποίους απαγορεύτηκε η είσοδος και 431.000 άτομα για τα οποία εκδόθηκε απόφαση αποχώρησης από τη ζώνη Σένγκεν).³ **Τα άτομα που επιλέγουν την παράτυπη μετανάστευση είναι πιο ευάλωτα σε κακοποίηση:** ο κίνδυνος να εξαφανιστούν ή να πέσουν θύματα αναγκαστικής εξαφάνισης είναι πολύ μεγαλύτερος. Ο κίνδυνος **αυξάνεται για τα ασυνόδευτα και τα χωρισμένα από την οικογένειά τους παιδιά**.

- ▶ **Ένας/Μία αγνοούμενος/η μετανάστης/ρια μπορεί να είναι ζωντανός/ή:** μπορεί να εξαφανιστεί επειδή έχασε επαφή με την οικογένειά του/της, αλλά και από προσωπική επιλογή. Άτομα εξαφανίζονται συχνά παρά τη θέλησή τους, π.χ. εάν εμποδίζεται η επικοινωνία τους με τον έξω κόσμο όταν τελούν υπό κράτηση ή εάν είναι θύματα εμπορίας ανθρώπων.

3. Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Γενική Διεύθυνση Διαχείρισης της Μετανάστευσης, 2023, *Οι αιτήσεις θεώρησης φθάνουν τα 7,5 εκατομμύρια στις συνδεδεμένες χώρες της ΕΕ και της ζώνης Σένγκεν – αύξηση 258% από το 2021*. Eurostat, 2024, *Μετανάστευση και άσυλο στην Ευρώπη – έκδοση 2023* (πρόσβαση την 1η Σεπτεμβρίου 2025).

- ▶ Ένα άτομο που έχει αποβιώσει μπορεί επίσης να εξαφανιστεί όταν η σορός του/της δεν έχει ή δεν μπορεί να ανακτηθεί και να αναγνωριστεί. Οι αυστηρές μεταναστευτικές πολιτικές συχνά οδηγούν τους μετανάστες σε επικίνδυνες και θανατηφόρες διαδρομές μέσα από ερήμους, θάλασσες, δάση ή ζώνες συγκρούσεων. Στις χώρες προορισμού, η φτώχεια, η έλλειψη στέγης και ο κοινωνικός αποκλεισμός μπορούν να οδηγήσουν σε έναν ανώνυμο θάνατο. Η μη ανάκτηση των σορών σε περίπτωση καταστροφών ή ναυαγίων είναι ένας βασικός λόγος για τον οποίο πολλοί μετανάστες που έχουν χάσει τη ζωή τους δεν ταυτοποιούνται ποτέ και δεν υπολογίζονται στις επίσημες στατιστικές.

3. Γιατί είναι ένα ζήτημα ανθρωπίνων δικαιωμάτων που χρήζει αντιμετώπισης μέσω δημόσιας πολιτικής;

Τα κράτη μέλη έχουν νομικές υποχρεώσεις

- ▶ Τα κράτη μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης έχουν καθήκον να αποτρέπουν τις παραβιάσεις του δικαιώματος στη ζωή και να διερευνούν κάθε θάνατο που δεν οφείλεται σε φυσικά αίτια, ύποπτο θάνατο ή ανθρωποκτονία, σύμφωνα με το Άρθρο 2 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (το δικαίωμα στη ζωή), τη νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και τη Σύμβαση του ΟΗΕ για την Προστασία Όλων των Προσώπων από Αναγκαστική Εξαφάνιση.⁴ Κάθε θάνατος που περιλαμβάνει άτομο αγνώστων στοιχείων είναι δυνητικά ύποπτος θάνατος. Η διαλεύκανση της τύχης όλων των αγνοουμένων, συμπεριλαμβανομένων των μεταναστών, είναι θέμα εφαρμογής της νομοθεσίας και καταπολέμησης της ατιμωρησίας.
- ▶ Απαγορεύεται η αυθαίρετη κράτηση (Άρθρο 5 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων και της Απάνθρωπης ή Ταπεινωτικής Μεταχείρισης ή Τιμωρίας). Τα άτομα που στερούνται της ελευθερίας τους πρέπει να είναι καταγεγραμμένα και σε θέση να επικοινωνούν με τον έξω κόσμο.

Τα κράτη μέλη έχουν ηθικό και δεοντολογικό καθήκον

- ▶ Η ταυτοποίηση ενός θανόντος και η παροχή ατομικής ταφής είναι ζήτημα ανθρωπίνης αξιοπρέπειας. Η αξιοπρέπεια του ανθρώπου πρέπει να διασφαλίζεται τόσο στη ζωή όσο και στο θάνατο.⁵
- ▶ Πίσω από κάθε αγνοούμενο, υπάρχει μια οικογένεια ή φίλοι που τον ψάχνουν. Η έλλειψη απαντήσεων σχετικά με την τύχη του αγαπημένου τους προσώπου και η αδυναμία να πενθήσουν προκαλεί σοβαρή ψυχολογική πίεση, κατάσταση την οποία οι επιστήμονες περιγράφουν ως «διφορούμενη απώλεια».

Τα κράτη μέλη μπορούν να παρέχουν αξιόπιστες πληροφορίες και υποστήριξη στις οικογένειες

- ▶ Οι οικογένειες συχνά διστάζουν να απευθυνθούν στις αρχές ή δεν είναι ενήμερες για το ποιες είναι οι αρμόδιες αρχές. Είναι υψίστης σημασίας οι οικογένειες να έχουν έμπιστους συνομιλητές και να βρίσκονται σε επαφή με τις επίσημες αρχές.
- ▶ Οι εξαφανίσεις προκαλούν διοικητικά προβλήματα επειδή τα πιστοποιητικά θανάτου αποτελούν συχνά προϋπόθεση για την πρόσβαση σε επίσημες διαδικασίες, μεταξύ άλλων, ιδιοκτησιακά δικαιώματα, επιμέλεια ενός τέκνου ή κληρονομικά δικαιώματα, και μπορούν να επηρεάσουν τον βαθμό στον οποίο τα μέλη της οικογένειας έχουν πρόσβαση στην οικογενειακή επανένωση.

Οι αρχές των κρατών μελών ήδη συμμετέχουν: ο συντονισμός είναι το κλειδί

- ▶ Οι τοπικές, περιφερειακές και εθνικές αρχές συμμετέχουν σε διάφορα στάδια της διαδικασίας δήλωσης, αναζήτησης και ταυτοποίησης εξαφανίσεων: αστυνομία, προξενικές υπηρεσίες, ιατροδικαστές, δήμοι, εισαγγελικές υπηρεσίες, αρχές φύλαξης των συνόρων, κέντρα υποδοχής, χώροι κράτησης και δομές προστασίας παιδιών. Επιπλέον, οι επιχειρήσεις διάσωσης, οι μηχανισμοί αντιμετώπισης καταστάσεων έκτακτης ανάγκης, η διαχείριση των σορών - μεταξύ άλλων, της νεκροψίας και της ταφής - είναι τομείς που σχετίζονται με τη δημόσια υγεία.
- ▶ Ο διεθνής συντονισμός είναι απαραίτητος για την ταυτοποίηση θανόντων μεταναστών, την ενημέρωση των οικογενειών, ακόμη και τη διευκόλυνση του επαναπατρισμού της σορού. Οι χώρες καταγωγής,

4. Βλ.: ΚΣΣΕ, Ψήφισμα 2569/2024, παρ. 5.

5. Βλ.: ΚΣΣΕ, Ψήφισμα 2569/2024, παρ. 4.

διέλευσης και προορισμού μπορούν να βελτιώσουν την ανταλλαγή πληροφοριών (**προσέγγιση βάσει διαδρομής**). Σε περίπτωση που δεν βρεθεί ή δεν ανακτηθεί η σορός ενός ατόμου που έχει δηλωθεί ως αγνοούμενο, οι κρατικές αρχές μπορούν να ενημερώσουν η μία την άλλη για να διευκολύνουν την έκδοση πιστοποιητικών τεκμαιρόμενου θανάτου.

Εξαφάνιση έναντι αναγκαστικής εξαφάνισης

Δεν υπάρχει ορισμός των μορφών εξαφάνισης στο διεθνές δίκαιο. Δεν είναι όλες οι εξαφανίσεις ακούσιες και οι ενήλικες μπορεί να αποφασίσουν να διακόψουν επαφή με τα συγγενικά τους πρόσωπα.

Σύμφωνα με τον ορισμό της [Διεθνούς Σύμβασης για την Προστασία Όλων των Προσώπων από Αναγκαστική Εξαφάνιση](#), η **αναγκαστική εξαφάνιση** είναι «η σύλληψη, η κράτηση, η αρπαγή ή οποιαδήποτε άλλη μορφή στέρησης της ελευθερίας από όργανα του Κράτους ή από πρόσωπα ή ομάδες προσώπων που ενεργούν με την άδεια, υποστήριξη ή συναίνεση του Κράτους, η οποία ακολουθείται από άρνηση παραδοχής της στέρησης της ελευθερίας ή από απόκρυψη της τύχης ή του τόπου όπου βρίσκεται το εξαφανισμένο πρόσωπο, γεγονός το οποίο θέτει ένα τέτοιο πρόσωπο εκτός της προστασίας του νόμου». (Άρθρο 2)

ΤΙ ΜΠΟΡΟΥΝ ΝΑ ΚΑΝΟΥΝ ΟΙ ΒΟΥΛΕΥΤΕΣ;

→ Δείτε επίσης την επόμενη ενότητα «Βασικά ζητήματα πολιτικής και συστάσεις», σελ. 9.

1. Ευαισθητοποίηση

Ευαισθητοποιήστε τους συναδέλφους βουλευτές, το κόμμα σας, τους ψηφοφόρους σας και τις δημόσιες αρχές με τις οποίες βρίσκεστε σε επαφή για την κλίμακα και τη σοβαρότητα αυτού του ζητήματος:

- ▶ Πάρτε τον **λόγο στο κοινοβούλιο ή οργανώστε κοινοβουλευτικές ακροάσεις**.
- ▶ Οργανώστε **δημόσιες εκδηλώσεις** και προσκαλέστε οικογένειες αγνοουμένων μεταναστών να μιλήσουν για τις εμπειρίες τους, να εκφράσουν τις ανάγκες τους και να συμβάλουν στη διαμόρφωση ουσιαστικών δημόσιων πολιτικών.
- ▶ Χρησιμοποιήστε **τα παραδοσιακά μέσα μαζικής ενημέρωσης και τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης** για να προάγετε την ανάληψη δράσης σε εθνικό επίπεδο.
- ▶ Διανείμετε **ενημερωτικό υλικό**, όπως την παρούσα εργαλειοθήκη ή το **Ψήφισμα 2569/2024** της ΚΣΣΕ.

2. Αξιολόγηση της κατάστασης στη χώρα σας

Αξιολογήστε τον τρόπο με τον οποίο η χώρα σας προλαμβάνει και αντιμετωπίζει υποθέσεις αγνοουμένων μεταναστών. Αναγνωρίστε τα βασικά εμπλεκόμενα μέρη που συμμετέχουν στις διαδικασίες και εξετάστε τις νομικές και πρακτικές προκλήσεις που αντιμετωπίζουν καθώς και τις καλές πρακτικές:

- ▶ Πιέστε το κοινοβούλιο της χώρας σας να **συντάξει μελέτη** για την αξιολόγηση του εθνικού πλαισίου, η οποία θα εντοπίζει τις συγκεκριμένες ανάγκες για αλλαγές στη νομοθεσία και την πολιτική (διασυννοριακή ανταλλαγή δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα σύμφωνα με τις δεσμεύσεις της χώρας σας κατά το διεθνές δίκαιο, μηχανισμοί πρόληψης, διάλογος μεταξύ των αρμόδιων υπουργείων, συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών).
- ▶ **Διοργανώστε διμερείς συναντήσεις και κοινοβουλευτικές ακροάσεις** με τους βασικούς εμπλεκόμενους φορείς για να κατανοήσετε και να εντοπίσετε κενά στη νομοθεσία και την πρακτική.
- ▶ **Εξετάστε** εάν η χώρα σας είναι **Συμβαλλόμενο Κράτος σε διεθνείς συνθήκες** που αποσκοπούν στην πρόληψη και την αντιμετώπιση εξαφανίσεων, συμπεριλαμβανομένων των εξαφανίσεων μεταναστών.

3. Ανάληψη πρωτοβουλίας

- ▶ **Προτείνετε την εισαγωγή νέας ή την τροποποίηση ήδη υπάρχουσας νομοθεσίας** που να συμβάλει στην εναρμόνιση των εθνικών πρακτικών ή να διευκολύνει τη διασυννοριακή συνεργασία μεταξύ των αρχών επιβολής του νόμου που είναι αρμόδιες για την αναζήτηση και την ταυτοποίηση αγνοουμένων.
- ▶ **Επιδιώξτε την ίδρυση ενός Εθνικού Σημείου Επαφής για Αγνοούμενους Μετανάστες από την κυβέρνηση:** στο μέτρο αυτό έχουν προχωρήσει μέχρι στιγμής 9 κράτη μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης και 15 κράτη της Αφρικής.
- ▶ **Συμπεριλάβετε τις οικογένειες** στον σχεδιασμό μέτρων, τα οποία θα μεριμνούν για τις ανάγκες που έχουν οι οικογένειες ως σημαντικοί πάροχοι πληροφοριών και ως φορείς δικαιωμάτων.
- ▶ **Μεταφέρετε τα πρωτόκολλα εργασίας και τα διεθνή πρότυπα (συμπεριλαμβανομένων αυτών του Συμβουλίου της Ευρώπης) στο εθνικό δίκαιο**, όπως οι κανόνες για τη διενέργεια νεκροψιών, για την προστασία των δεδομένων, για τις αναγκαστικές εξαφανίσεις ή για την έκδοση δηλώσεων τεκμαιρόμενου θανάτου.
- ▶ Ασκήστε το δικαίωμα **δημοσιονομικού ελέγχου** που έχετε για να αξιολογήσετε εάν διατίθενται επαρκείς πόροι για την πρόληψη και την αντιμετώπιση υποθέσεων αγνοουμένων μεταναστών (ιατροδικαστικές υπηρεσίες, πόροι σε τοπικό επίπεδο για τη διαχείριση νεκροταφείων, εκπαίδευση δημοσίων υπαλλήλων).

- ▶ **Επικοινωνήστε με τους Εθνικούς Θεσμούς Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων.** Μπορούν να μοιραστούν τις εξειδικευμένες γνώσεις τους για να σας βοηθήσουν να συντάξετε νέα νομοθεσία ή να τροποποιήσετε την ήδη υπάρχουσα. Μπορούν επίσης να λειτουργήσουν ως διαμεσολαβητές και ως γέφυρα μεταξύ των αρχών επιβολής του νόμου από τη μία πλευρά, και των οικογενειών και της κοινωνίας των πολιτών που τις υποστηρίζει από την άλλη. Μπορείτε να συμβάλετε ώστε οι συζητήσεις για τις πολιτικές να στραφούν προς την καθιέρωση ενός **αποτελεσματικού δομημένου διαλόγου μεταξύ των αρμόδιων αρχών και της κοινωνίας των πολιτών.**

ΒΑΣΙΚΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ

1. Πώς μπορούν να προληφθούν οι εξαφανίσεις μεταναστών;

Διεύρυνση της πρόσβασης σε τακτικές μεταναστευτικές διαδρομές

Η διαχείριση της μετανάστευσης και των συνόρων που δίνει ιδιαίτερη έμφαση στην ασφάλεια και τους περιορισμούς αυξάνει τον κίνδυνο εξαφάνισης μεταναστών.⁶ Οι άνθρωποι υποχρεώνονται να ακολουθούν όλο και πιο επικίνδυνες διαδρομές και να στηρίζονται σε παράνομους διακινητές. Αυτό αυξάνει τις πιθανότητες τραυματισμών, θανάτων, εξαφανίσεων και παραβιάσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

- ▶ Η παροχή **ευρύτερης και ευκολότερης πρόσβασης σε τακτικές και ασφαλείς μεταναστευτικές διαδρομές** θα βοηθούσε στην πρόληψη και την αποφυγή θανάτων και εξαφανίσεων μεταναστών.
- ▶ Αυτό συνεπάγεται την εξασφάλιση **νομικής και πρακτικής πρόσβασης σε διαδικασίες ασύλου και άδειας διαμονής για ανθρωπιστικούς λόγους ή για λόγους οικογενειακής επανένωσης** ή την αύξηση **των προγραμμάτων μετεγκατάστασης** για τους αιτούντες διεθνή προστασία.

Διάθεση πόρων για δραστηριότητες έρευνας και διάσωσης

Οι μετανάστες συχνά πεθαίνουν ή εξαφανίζονται όταν διασχίζουν γεωγραφικά επικίνδυνες περιοχές, όπως ερήμους, ωκεανούς και δάση. Για την πρόληψη των θανάτων και των εξαφανίσεων, τα Κράτη έχουν νομική υποχρέωση να διεξάγουν επιχειρήσεις έρευνας και διάσωσης.

- ▶ Οι διασωστικές αρχές, όπως η ακτοφυλακή και το προσωπικό πρώτης απόκρισης, πρέπει να έχουν στη διάθεσή τους **επαρκείς ανθρώπινους, τεχνικούς και οικονομικούς πόρους**.
- ▶ Θα πρέπει να παρέχονται **προγράμματα κατάρτισης που να επικεντρώνονται στην ασφάλεια και τα ανθρώπινα δικαιώματα** ώστε η προσέγγιση των επιζώντων να γίνεται με τον πλέον ευαισθητοποιημένο τρόπο, μεταξύ άλλων με σκοπό τη συλλογή πληροφοριών σχετικά με συνταξιδιώτες τους που μπορεί να έχουν εξαφανιστεί. **Τα πρότυπα και η εμπειρογνομosύνη (Διεθνής Επιτροπή του Ερυθρού Σταυρού, Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες) υπάρχουν για να βοηθήσουν στη θέσπιση των πλέον ουσιαστικών πρακτικών στη χώρα σας.**
- ▶ Ύστερα από ένα ατύχημα ή μια καταστροφή, η ανάκτηση των σορών μπορεί να είναι τεχνικά δύσκολη και δαπανηρή, ειδικά στην περίπτωση των ναυαγίων. Ωστόσο, **οι αρχές θα πρέπει να καταβάλουν κάθε δυνατή προσπάθεια για την περισυλλογή των σορών** για να υπάρχει σε μεταγενέστερο χρόνο η δυνατότητα ταυτοποίησης και ταφής.
- ▶ **Ο συντονισμός με ιδιωτικές πρωτοβουλίες**, όπως η κοινωνία των πολιτών, που έχουν δυνατότητες έρευνας και διάσωσης, μπορεί να προσφέρει συμπληρωματικούς πόρους για τη διάσωση ζώων και την πρόληψη εξαφανίσεων.

Σεβασμός προς τα πρότυπα κράτησης μεταναστών

Οι μετανάστες μπορεί επίσης να εξαφανιστούν κατά την κράτησή τους, για παράδειγμα όταν δεν είναι σε θέση να επικοινωνήσουν με την οικογένειά τους. **Η διοικητική κράτηση των μεταναστών θα πρέπει πάντα να**

6. Πηγή: Επιτροπή του ΟΗΕ για τις Αναγκαστικές Εξαφανίσεις, 2023, CED/C/GC/1: Γενικό σχόλιο αριθ. 1 (2023) σχετικά με την αναγκαστική εξαφάνιση στο πλαίσιο της μετανάστευσης. Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ, 2025, Έκθεση του Ειδικού Εισηγητή για τα ανθρώπινα δικαιώματα των μεταναστών: Το φαινόμενο των μεταναστών που εξαφανίζονται ή υπόκεινται σε αναγκαστική εξαφάνιση – ανάλυση ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

αποτελεί μέτρο έσχατης ανάγκης και να εφαρμόζεται για τη μικρότερη δυνατή διάρκεια (σύμφωνα με τα πρότυπα του Συμβουλίου της Ευρώπης), εν αναμονή της απόφασης για τη διαδικασία επιστροφής, όταν η στέρηση της ελευθερίας κρίνεται απαραίτητη και αυτό επιβεβαιώνεται μέσω της κατάλληλης εποπτείας από τη δικαστική αρχή.

- ▶ Για την αποφυγή των εξαφανίσεων, κάθε περιστατικό **στέρησης της ελευθερίας θα πρέπει να καταγράφεται.**
- ▶ Οι άνθρωποι που στερούνται την ελευθερία τους θα πρέπει να έχουν τη δυνατότητα να **επικοινωνούν με τον έξω κόσμο.**

Αναγνώριση και αντιμετώπιση ευαλωτοτήτων

Οι μετανάστες μπορεί επίσης να εξαφανιστούν επειδή πέφτουν θύματα **εμπορίας ανθρώπων και εργασιακής εκμετάλλευσης.** Για να αποφευχθεί αυτό, οι ευαλωτότητες πρέπει να εντοπίζονται και να αναγνωρίζονται σε όλα τα στάδια της μετανάστευσης. Οι επιθεωρήσεις εργασίας μπορούν να βοηθούν τις αρχές να εντοπίζουν και να υποστηρίζουν τα θύματα εμπορίας ανθρώπων και να αποτρέπουν την εξαφάνισή τους.

- ▶ Τα παιδιά και όσοι είναι, ή διατρέχουν τον κίνδυνο να γίνουν, θύματα εμπορίας, βασανιστηρίων, αναγκαστικής εξαφάνισης ή βίας με βάση το φύλο πρέπει πάντα να λαμβάνουν **επαρκή προστασία και υποστήριξη για να μειωθεί ο κίνδυνος εξαφάνισής τους** και να λαμβάνουν κατάλληλη βοήθεια για να διεκδικήσουν τα δικαιώματά τους. Η υιοθέτηση μιας ευαίσθητης ως προς το φύλο και φιλικής προς τα παιδιά προσέγγισης είναι το κλειδί για τον εντοπισμό και την αντιμετώπιση διασταυρούμενων μορφών ευαλωτότητας.
- ▶ Τα κράτη θα πρέπει να διασφαλίζουν ότι το **προσωπικό που έρχεται σε επαφή με τους μετανάστες,** π.χ. κοινωνικοί λειτουργοί, υπάλληλοι της υπηρεσίας ασύλου, προσωπικό κέντρου υποδοχής, διερμηνείς, αστυνομικοί, έχει επαρκή **εκπαίδευση και πόρους προκειμένου να εντοπίζει τις ευαλωτότητες και να παρέχει κατάλληλη στήριξη.**
- ▶ **Τα θύματα εμπορίας ανθρώπων και εργασιακής εκμετάλλευσης δεν θα πρέπει ποτέ να τιμωρούνται,** με ποινικοποίηση, κράτηση ή απέλαση ούτε σε περίπτωση που εμφανίζονται στις αρχές.

Χρήσιμες πηγές

Ασφαλείς διαδρομές, έρευνα και διάσωση:

- ▶ ΚΣΣΕ, Ψήφισμα 2612/2025 «Σώζοντας τις ζωές των μεταναστών στη θάλασσα και προστατεύοντας τα ανθρώπινα δικαιώματά τους»
- ▶ Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ, 2025, Έκθεση του Ειδικού Εισηγητή για τα ανθρώπινα δικαιώματα των μεταναστών: Το φαινόμενο των μεταναστών που εξαφανίζονται ή υπόκεινται σε αναγκαστική εξαφάνιση – ανάλυση ανθρωπίνων δικαιωμάτων.
- ▶ Γενικός Γραμματέας του ΟΗΕ, 2024, Έκθεση 2024 - Συστάσεις για τη διάσωση της ζωής των μεταναστών
- ▶ Επιτροπή του ΟΗΕ για τις Αναγκαστικές Εξαφανίσεις, 2023, Γενικό Σχόλιο αριθ. 1 για τις αναγκαστικές εξαφανίσεις στο πλαίσιο της μετανάστευσης

Κράτηση μεταναστών:

- ▶ Συμβούλιο της Ευρώπης, 2023, Οδηγός για επαγγελματίες σχετικά με τη διοικητική κράτηση μεταναστών και αιτούντων άσυλο
- ▶ Συμβούλιο της Ευρώπης, 2013, Επισκέψεις σε κέντρα κράτησης μεταναστών - Οδηγός για βουλευτές
- ▶ Πρότυπα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων και της Απάνθρωπης ή Ταπεινωτικής Μεταχείρισης ή Τιμωρίας (CPT)

Ευαλωτότητες:

- ▶ Συμβούλιο της Ευρώπης, 2024, Μάθημα HELP για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων
- ▶ Επιτροπή Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης, Σύσταση CM/Rec(2022)21 για την πρόληψη και την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων με σκοπό την εργασιακή εκμετάλλευση
- ▶ Επιτροπή Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης, Σύσταση CM/Rec(2022)17 για την προστασία των δικαιωμάτων των γυναικών και κοριτσιών μεταναστριών, προσφυγισσών και αιτουσών άσυλο
- ▶ Επιτροπή Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης, Σύσταση CM/Rec(2019)11 για την αποτελεσματική επιτροπεία για ασυνόδευτα και χωρισμένα από την οικογένειά τους παιδιά στο πλαίσιο της μετανάστευσης
- ▶ Εκθέσεις χωρών από την Ομάδα Εμπειρογνομόνων για τη Δράση κατά της Εμπορίας Ανθρώπων (GRETA)
- ▶ ΔΕΕΣ, 2022, Κατευθυντήριες αρχές για την αλληλεπίδραση με οικογένειες αγνοουμένων μεταναστών
- ▶ ΔΕΕΣ, 2021, Κατευθυντήριες γραμμές για τους μηχανισμούς συντονισμού και ανταλλαγής πληροφοριών για την αναζήτηση αγνοουμένων μεταναστών
- ▶ ΚΣΣΕ, Ψήφισμα 2324/2020 Αγνοούμενα παιδιά πρόσφυγες και μετανάστες στην Ευρώπη
- ▶ Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, 2016, Συστήματα εισόδου που είναι ευαίσθητα προς τους χρήζοντες προστασία (ενημερωμένη έκδοση)

2. Πώς μπορείτε να δημιουργήσετε αποτελεσματικούς μηχανισμούς δήλωσης των εξαφανίσεων και αναζήτησης των αγνοουμένων μεταναστών;

Προσβάσιμοι μηχανισμοί δήλωσης εξαφανίσεων

Όταν ένα άτομο αγνοείται, τα μέλη της οικογένειας ή οι φίλοι του θα πρέπει να δηλώσουν αμέσως την εξαφάνιση ώστε η αστυνομία να μπορεί να ξεκινήσει την έρευνα χωρίς καθυστέρηση. Ωστόσο, ο διασυνοριακός χαρακτήρας της μετανάστευσης περιπλέκει τη διαδικασία δήλωσης εξαφάνισης ενός αγνοούμενου.

Οι οικογένειες ή οι συνταξιδιώτες του αγνοούμενου μετανάστη ενδέχεται να μην γνωρίζουν με βεβαιότητα με ποιες αρχές πρέπει να επικοινωνήσουν. Οι γλωσσικοί φραγμοί μπορεί επίσης να αποτελέσουν τροχοπέδη.

Οι οικογένειες ενδέχεται ακόμα και να αποφύγουν να επικοινωνήσουν με τις αρχές επειδή έχουν βιώσει διακρίσεις ή, εάν δεν διαθέτουν τα απαραίτητα έγγραφα εισόδου στη χώρα, επειδή φοβούνται μην τεθούν υπό κράτηση και απελαθούν. Εάν η οικογένεια ζει σε ένα απολυταρχικό καθεστώς, η δήλωση της εξαφάνισης στην τοπική αστυνομία μπορεί απλά να είναι αδύνατη αφού θα μπορούσε να θέσει σε κίνδυνο τόσο τον αγνοούμενο όσο και την ίδια την οικογένεια.

- ▶ **Τα κράτη πρέπει να θεσπίσουν συγκεκριμένους και προσβάσιμους μηχανισμούς** μέσω των οποίων οι οικογένειες και άλλοι μάρτυρες μιας εξαφάνισης να μπορούν να δηλώνουν περιστατικά αγνοουμένων μεταναστών. Αυτό περιλαμβάνει την ενημέρωση του κοινού σχετικά με τη διαδικασία και την παροχή υπηρεσιών διερμηνείας, εάν χρειάζεται.
- ▶ **Οι μηχανισμοί δήλωσης εξαφανίσεων θα πρέπει επίσης να είναι ασφαλείς.** Θα πρέπει να νομοθετηθεί ένα «τείχος προστασίας» μεταξύ των δημόσιων υπηρεσιών, στις οποίες δηλώνονται οι αγνοούμενοι, και των αρμόδιων αρχών επιβολής του νόμου περί μετανάστευσης ούτως ώστε οι οικογένειες - ανεξάρτητα από το διοικητικό τους καθεστώς - να μπορούν να δηλώσουν έναν αγνοούμενο συγγενή χωρίς τον φόβο κράτησης ή απέλασης.
- ▶ Οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών και οι ανθρωπιστικές οργανώσεις θα πρέπει να λαμβάνουν **επίσημες εγγυήσεις ότι η δήλωση της εξαφάνισης θα χρησιμοποιείται μόνο για την αναζήτηση του αγνοούμενου και όχι για σκοπούς ελέγχου της μετανάστευσης.**
- ▶ Οι **Εθνικοί Θεσμοί Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων θα μπορούσαν να παρέχουν μια ασφαλή πλατφόρμα για την δήλωση τέτοιων περιστατικών από οικογένειες και συνταξιδιώτες:** η τακτική επαφή τους με οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών, μεταξύ άλλων και οργανώσεις στις οποίες ηγούνται μετανάστες, τους καθιστά **προνομιούχους συνομιλητές** από τους οποίους οι κρατικές αρχές μπορούν να λάβουν πληροφορίες.

Συντονισμένες διαδικασίες έρευνας

Η αναζήτηση ενός ατόμου που αγνοείται στο πλαίσιο της μετανάστευσης θέτει ιδιαίτερες προκλήσεις επειδή τα ίχνη του μπορεί να βρίσκονται σε διάφορες χώρες. Αυτά τα εμπόδια χρησιμοποιούνται αδικαιολόγητα μερικές φορές ως πρόσχημα για να σταματήσει η έρευνα για τον αγνοούμενο ή για να περιοριστεί η δυνατότητα της οικογένειας να συμμετάσχει στην έρευνα.

- ▶ Τα κράτη πρέπει να **διασφαλίζουν την έναρξη έρευνας για οποιοδήποτε πρόσωπο αναφέρεται ως αγνοούμενο**, ανεξάρτητα από το πλαίσιο της εξαφάνισής του ή το διοικητικό του καθεστώς.
- ▶ Η έρευνα θα πρέπει να διεξάγεται σύμφωνα με **μια συστηματική και τυποποιημένη διαδικασία**, ειδικά για εξαφανίσεις στο πλαίσιο της μετανάστευσης.
- ▶ Τα κράτη πρέπει να **συμπεριλαμβάνουν τις οικογένειες στη διαδικασία της έρευνας** και να τις ενημερώνουν καθ' όλη τη διάρκεια της έρευνας.

Οι εισαγγελείς συχνά παίζουν ρόλο στην καθοδήγηση και την εποπτεία των προσπαθειών έρευνας, διασφαλίζοντας ότι οι έρευνες είναι αμερόληπτες, διεξοδικές και διεξάγονται εγκαίρως.

- ▶ Για να γίνει αυτό αποτελεσματικά, **οι εισαγγελείς πρέπει να έχουν σαφώς καθορισμένες αρμοδιότητες** που να καλύπτουν περιστατικά εξαφάνισης στο πλαίσιο της μετανάστευσης, είτε ποινικού χαρακτήρα είτε όχι.

Για να διασφαλιστεί η αποτελεσματική έρευνα, τα κράτη πρέπει να φροντίζουν ώστε όλα τα μέρη που εμπλέκονται σε εθνικό επίπεδο να συνεργάζονται και να συντονίζουν το έργο τους. Οι αρμοδιότητες που έχει κάθε φορέας πρέπει να είναι σαφείς.

- ▶ Ο συντονισμός μπορεί να διευκολυνθεί με έναν **δομημένο διάλογο μεταξύ όλων των ενδιαφερομένων μερών** και με την ίδρυση ενός Εθνικού Σημείου Επαφής για Αγνοούμενους Μετανάστες στο υπουργείο που είναι αρμόδιο για το θέμα (συνήθως το Υπουργείο Εξωτερικών ή το Υπουργείο Εσωτερικών).

Καλή πρακτική: εκπαίδευση δικαστών και εισαγγελέων σχετικά με το δικαίωμα στη ζωή και την απαγόρευση των βασανιστηρίων στην Τουρκία

Τον Ιούνιο του 2024, 134 δικαστές και εισαγγελείς παρακολούθησαν στην Προύσα της Τουρκίας τον 6ο γύρο πολλαπλασιαστικής (cascade) εκπαίδευσης για τις αρχές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και την εφαρμογή τους που θέσπισε το Συνταγματικό Δικαστήριο της Τουρκίας (TCC). Αυτό ήταν μέρος του **κοινού έργου για την «Υποστήριξη της αποτελεσματικής εφαρμογής των αποφάσεων του Συνταγματικού Δικαστηρίου της Τουρκίας στον τομέα των θεμελιωδών δικαιωμάτων»**, το οποίο συγχρηματοδοτήθηκε από την ΕΕ και το Συμβούλιο της Ευρώπης και υλοποιήθηκε από το Συμβούλιο της Ευρώπης. Διοργανώθηκαν τέσσερις θεματικές ενότητες, μεταξύ των οποίων και μία για **το δικαίωμα στη ζωή και την απαγόρευση των βασανιστηρίων**. Με βάση τη νομολογία του Συνταγματικού Δικαστηρίου της Τουρκίας και του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, η εκπαίδευση επικεντρώθηκε στο καθήκον του κράτους να **προστατεύει το δικαίωμα στη ζωή, να διεξάγει αποτελεσματικές έρευνες για θανάτους και καταγγελίες για βασανιστήρια και κακομεταχείριση και να προστατεύει τα άτομα από βασανιστήρια και άλλες μορφές κακομεταχείρισης**.

3. Πώς μπορεί να διασφαλιστεί η ταυτοποίηση όλων όσων αποβιώνουν στο πλαίσιο της μετανάστευσης

Ιατροδικαστική ταυτοποίηση

Η ταυτοποίηση ανθρώπινων λειψάνων μπορεί να εξιχνιάσει μια υπόθεση αγνοούμενου προσώπου. **Η ταυτοποίηση είναι μια διαδικασία συλλογής, ανάλυσης και σύγκρισης πληροφοριών σχετικά με το άτομο πριν πεθάνει (προθανάτια δεδομένα) και πληροφοριών σχετικά με το άτομο μετά το θάνατό του (μεταθανάτια δεδομένα).** Όταν αυτές οι πληροφορίες ταιριάζουν, ένα άτομο μπορεί να ταυτοποιηθεί.

Οι οικογένειες, οι στενοί φίλοι και οι μάρτυρες μιας εξαφάνισης είναι η πηγή των προθανάτιων δεδομένων για τον αγνοούμενο.

Τα ανθρώπινα λείψανα είναι η πηγή των μεταθανάτιων δεδομένων. Φορείς που συλλέγουν τέτοιες πληροφορίες είναι η αστυνομία, οι ιατροδικαστές, οι εγκληματολογικοί ανθρωπολόγοι και οδοντολόγοι, οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών, καθώς και οι οργανώσεις του Ερυθρού Σταυρού και της Ερυθράς Ημισελήνου. Οι πληροφορίες αυτές μπορεί να περιλαμβάνουν περιγραφές της εμφάνισης, προσωπικά αντικείμενα, οδοντιατρικά αρχεία ή προφίλ DNA.

Το πλαίσιο της μετανάστευσης καθιστά τη συλλογή και τη σύγκριση αυτών των δεδομένων πιο περίπλοκη διότι:

- ▶ **τα προθανάτια και μεταθανάτια δεδομένα δεν συλλέγονται και δεν αποθηκεύονται με τυποποιημένο τρόπο σε διασυνοριακό επίπεδο.** Αυτό σημαίνει ότι δεν είναι συγκρίσιμα, γεγονός που εμποδίζει την ταυτοποίηση.
- ▶ **τα προθανάτια και τα μεταθανάτια δεδομένα συχνά δεν συλλέγονται από το ίδιο κράτος.** Οι οικογένειες δεν ζουν απαραίτητα στην ίδια χώρα με τη χώρα στην οποία εξαφανίστηκε ο συγγενής τους. Εάν τα κράτη δεν ανταλλάσσουν αυτές τις πληροφορίες, δεν είναι δυνατό να γίνει ταυτοποίηση.
- ▶ **δεν διενεργούνται συστηματικά νεκροψίες στα ανθρώπινα λείψανα μεταναστών.** Ένας παράγοντας που συμβάλλει σε αυτό μπορεί να είναι η έλλειψη ανθρώπινων, οικονομικών και υλικών πόρων σε ιατροδικαστικό επίπεδο (ειδικά σε περιοχές που αντιμετωπίζουν πολλούς ταυτόχρονους θανάτους μεταναστών).

Τα κράτη μέλη θα πρέπει να **θεσπίσουν τη νομική υποχρέωση ταυτοποίησης όλων των αγνοουμένων** χωρίς διακρίσεις, ανεξάρτητα από την εικαζόμενη καταγωγή, την ιθαγένεια, το διοικητικό καθεστώς ή τις συνθήκες εξαφάνισης.

- ▶ Η συστηματική **ιατροδικαστική ταυτοποίηση ανθρώπινων λειψάνων θα πρέπει να ακολουθεί εναρμονισμένα πρότυπα** όπως η Σύσταση αριθ. R(99)3 της Επιτροπής Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης για την εναρμόιση των κανόνων των ιατροδικαστικών πράξεων και το Πρωτόκολλο της Μινεσότα για τη διερεύνηση πιθανών παράνομων θανάτων (2016).
- ▶ Τα κράτη μέλη πρέπει να διασφαλίσουν ότι **οι εγκληματολογικοί εμπειρογνώμονες διαθέτουν τους οικονομικούς, ανθρώπινους και υλικούς πόρους** για να φέρουν εις πέρας αυτό το κρίσιμο έργο. Τα κράτη θα πρέπει να εξετάσουν το ενδεχόμενο κοινής χρήσης και συγκέντρωσης πόρων, όπως ψυκτικούς θαλάμους, καθώς και προσωπικού και εμπειρογνομόνων.

Καλή πρακτική: ανάπτυξη του ισπανικού εθνικού ιατροδικαστικού πρωτοκόλλου

Αυτή τη στιγμή, τα 32 ιατρονομικά ινστιτούτα της Ισπανίας εφαρμόζουν διαφορετικές διαδικασίες στην ιατροδικαστική ταυτοποίηση. Για να αντιμετωπιστεί αυτό το ζήτημα, ειδικοί από την Ισπανική Εταιρεία Ιατροδικαστικής Παθολογίας και την Ομάδα Ιατροδικαστικής Ανθρωπολογίας της Αργεντινής έχουν αναπτύξει ένα **εθνικό ιατροδικαστικό πρωτόκολλο για την ταυτοποίηση των ανθρώπινων λειψάνων μεταναστών.** Εάν εγκριθεί το πρωτόκολλο, όλοι οι εγκληματολογικοί εμπειρογνώμονες στην Ισπανία θα μπορούν να συλλέγουν τον ίδιο τύπο πληροφοριών ακολουθώντας τυποποιημένες διαδικασίες.

Η ομάδα ανέπτυξε επίσης ένα μοντέλο για μια **ειδική εθνική βάση εγκληματολογικών δεδομένων**, σχεδιασμένη για να έχουν πρόσβαση οι φορείς που συμμετέχουν στη διαδικασία ταυτοποίησης. Επιπλέον, τάσσεται υπέρ της αναθεώρησης του **νομικού πλαισίου ώστε να καταστεί δυνατή η διασυνοριακή ανταλλαγή τέτοιων πληροφοριών.**

Το 2024, ο Ισπανός Συνήγορος του Πολίτη (Defensor del Pueblo) συνέστησε στις αρμόδιες περιφερειακές και εθνικές αρχές να εγκρίνουν αυτά τα μέτρα. Η ομάδα εργασίας και ο Συνήγορος του Πολίτη συνεργάζονται πλέον με τις αρμόδιες αρχές για να προωθήσουν την έγκριση αυτού του μοντέλου.

Ταυτοποίηση μετά από καταστροφές

Σε σενάρια καταστροφών ή περιστατικά με μαζικές απώλειες, οι αρχές θα πρέπει να τηρούν τυποποιημένα πρωτόκολλα, ιδίως το πρωτόκολλο **αναγνώρισης θυμάτων καταστροφών (DVI)** του Διεθνούς Οργανισμού Εγκληματολογικής Αστυνομίας (Δ.Ο.Ε.Α. – INTERPOL). Πρόκειται για μια ιατροδικαστική διαδικασία που βελτιώνει σημαντικά τις πιθανότητες σωστής ταυτοποίησης και διευκολύνει την αποτελεσματική διασυνοριακή συνεργασία. Τα κράτη μέλη μπορούν επίσης να συντονίσουν τους τεχνικούς και οικονομικούς τους πόρους για να βοηθήσουν τις έρευνες.

- ▶ Τα κράτη μέλη θα πρέπει να δημιουργήσουν **διεπιστημονικές ομάδες DVI** στις οποίες θα συμμετέχουν αστυνομικοί, ιατρικό προσωπικό με εγκληματολογική εξειδίκευση, καθώς και μεταφραστές και ψυχολόγοι που θα είναι σε επαφή με τις οικογένειες.
- ▶ Ομάδες DVI θα πρέπει να **δημιουργηθούν σε όλα τα κράτη μέλη και θα πρέπει επίσης να λειτουργούν με συστηματικό τρόπο** για όλες τις καταστροφές, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που αφορούν μετανάστες.

Καλή πρακτική: η ελληνική ομάδα DVI μετά το ναυάγιο της Πύλου το 2023

Τον Ιούνιο του 2023, ένα σκάφος που μετέφερε 750 άτομα ανετράπη κοντά στην ελληνική πόλη της Πύλου. Η ομάδα DVI (Αναγνώρισης Θυμάτων Καταστροφών) της Ελληνικής Αστυνομίας κινητοποιήθηκε για πρώτη φορά σε καταστροφή που σχετίζεται με τη μετανάστευση. Η επιχείρηση έρευνας και διάσωσης, υπό την καθοδήγηση του Λιμενικού Σώματος - Ελληνικής Ακτοφυλακής και με την υποστήριξη της ομάδας DVI, διήρκεσε επτά ημέρες και είχε ως αποτέλεσμα να διασωθούν 104 άτομα και να ανασυρθούν 82 σοροί.

Χάρη στο έργο της ομάδας DVI, που αποτελείται από αστυνομικούς και ειδικούς εγκληματολόγους, ταυτοποιήθηκε ένα αξιοσημείωτα υψηλό ποσοστό των σορών που ανασύρθηκαν (90%). Βασικοί παράγοντες που συνέβαλαν σε αυτή την επιτυχία ήταν η χρήση του τυποποιημένου πρωτοκόλλου DVI της INTERPOL, οι συνεντεύξεις μαρτύρων με διερμηνείς για την υπέρβαση των γλωσσικών δυσκολιών, η έναρξη μιας εκστρατείας ενημέρωσης και η δημιουργία μιας ανοιχτής τηλεφωνικής γραμμής για επικοινωνία με τις οικογένειες στις χώρες καταγωγής και προορισμού, η συστηματική διενέργεια νεκροψιών, η ανταλλαγή πληροφοριών με άλλες χώρες μέσω προξενικών, αστυνομικών και θεσμικών δικτύων και η υιοθέτηση μιας πολυμερούς προσέγγισης.

Για περισσότερες πληροφορίες: Antonietta Lanzarone, Panthelis Themelis and Florian von König, 2025, Επιθεώρηση για την Αναγκαστική Μετανάστευση: Το ναυάγιο του 2023 στην Πύλο: εφαρμογή του Πρωτοκόλλου Αναγνώρισης Θυμάτων Καταστροφών

Η διαχείριση των σορών

Μετά την ανάκτηση και την εξέταση μιας σορού, τα κράτη έχουν καθήκον να μεταχειρίζονται τον θανόντα με αξιοπρέπεια. Αν και αυτό δεν είναι πάντα δυνατό λόγω υλικοτεχνικών ή νομικών περιορισμών, θα πρέπει να καταβάλλονται προσπάθειες - όταν είναι εφικτό και σύμφωνα με τις επιθυμίες της οικογένειας - για να διευκολυνθεί ο επαναπατρισμός των λειψάνων στη χώρα καταγωγής.

Εάν ο επαναπατρισμός δεν είναι δυνατός, θα πρέπει να γίνεται ταφή καθώς η αποτέφρωση εξαλείφει τη δυνατότητα ταυτοποίησης σε μεταγενέστερο χρόνο.

- ▶ Η **σήμανση των ατομικών τάφων θα πρέπει να κατοχυρώνεται δια νόμου.**
- ▶ **Οι τάφοι πρέπει να αναγνωρίζονται σαφώς, να φέρουν μόνιμη σήμανση με μοναδικούς κωδικούς και να καταγράφονται.** Η τήρηση αρχείων είναι απαραίτητη τόσο για τη δυνατότητα μελλοντικής ταυτοποίησης όσο και για να δίνεται στις οικογένειες η δυνατότητα να αποχαιρέτισουν τους ανθρώπους τους.
- ▶ Θα πρέπει να καταβάλλεται κάθε δυνατή προσπάθεια για **τον σεβασμό των θρησκευτικών και πνευματικών πεποιθήσεων του θανόντος**, όταν αυτές είναι γνωστές, σύμφωνα με το δικαίωμα στη δικαίωμα στην ελευθερία θρησκείας και πεποιθήσεων όπως προστατεύεται από το Άρθρο 9 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Δικαιωμάτων του Ανθρώπου.
- ▶ **Θα πρέπει να διατίθενται επαρκείς πόροι για τα γραφεία κηδειών και τα νεκροταφεία** προκειμένου να διασφαλίζεται ότι είναι σε θέση να εκπληρώσουν αυτά τα καθήκοντα.

4. Πώς μπορούν οι οικογένειες να συμβάλουν στην αναζήτηση αγνοουμένων μεταναστών και ποια είναι τα δικαιώματά τους

Τα δικαιώματα των οικογενειών των αγνοουμένων μεταναστών

Η εξαφάνιση ενός αγαπημένου προσώπου έχει πολύ μεγάλο αντίκτυπο στις οικογένειες. Η αβεβαιότητα που υπάρχει γύρω από την τύχη ενός αγνοούμενου συγγενή προκαλεί ψυχολογική πίεση και δεν επιτρέπει στις οικογένειες να πενθήσουν. Η απώλεια του ατόμου που φέρνει το εισόδημα μπορεί επίσης να οδηγήσει σε οικονομικά προβλήματα. Επιπλέον, η εξαφάνιση ενός παιδιού, συντρόφου ή γονέα μπορεί να δημιουργήσει πολύπλοκες διοικητικές προκλήσεις, όπως ζητήματα που σχετίζονται με δικαιώματα ιδιοκτησίας, την επιμέλεια των παιδιών ή την οικογενειακή επανένωση.

Παρόλο που οι οικογένειες των αγνοουμένων μεταναστών έχουν το δικαίωμα να γνωρίζουν την τύχη των συγγενών τους και να διαδραματίζουν ουσιαστικό ρόλο στη διαδικασία ταυτοποίησης, συχνά αντιμετωπίζουν εμπόδια στην αναζήτησή τους.

Οι οικογένειες συχνά δεν λαμβάνουν σαφείς ή οριστικές απαντήσεις από τις αρχές, δεν γνωρίζουν ακριβώς ποιος φορέας είναι υπεύθυνος και δεν ενημερώνονται επαρκώς για την πρόοδο των ερευνών. Επίσης, σπάνια λαμβάνουν την ψυχολογική, οικονομική ή διοικητική υποστήριξη που χρειάζονται, ενώ το κόστος των διασυνοριακών ταξιδιών προς αναζήτηση πληροφοριών για το αγαπημένο τους πρόσωπο μπορεί να είναι υψηλό.

Ορισμένοι μπορεί επίσης να δυσκολεύονται να αποδείξουν τον οικογενειακό τους δεσμό με τον αγνοούμενο, π.χ. επειδή το κράτος τους δεν εκδίδει ληξιαρχικές πράξεις γέννησης ή επειδή είχαν παντρευτεί με παραδοσιακό γάμο.

Αυτά τα γραφειοκρατικά εμπόδια, η αίσθηση της απουσίας θεσμικής υποστήριξης και, σε ορισμένες περιπτώσεις, οι διακρίσεις που βιώνουν αυξάνουν το αίσθημα αδικίας.

- ▶ Τα κράτη μέλη θα πρέπει να **εκδίδουν δηλώσεις τεκμαιρόμενου θανάτου**, κατά περίπτωση, που θα δίνουν στις οικογένειες τη δυνατότητα να επιλύσουν διοικητικά ζητήματα, σύμφωνα με τη [Σύσταση CM/Rec\(2009\)12 της Επιτροπής Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης σχετικά με τις αρχές που αφορούν τους αγνοούμενους και τον τεκμαιρόμενο θάνατο](#).
- ▶ Θα **πρέπει να οριστεί ένα Εθνικό Σημείο Επαφής για Αγνοούμενους Μετανάστες σε υπουργικό επίπεδο**. Με αυτόν τον τρόπο οι οικογένειες μπορούν να βρίσκουν πιο εύκολα τη δημόσια αρχή στην οποία μπορούν να απευθυνθούν για καθοδήγηση.
- ▶ Οι αρχές θα πρέπει να υιοθετήσουν έναν **συμπεριληπτικό ορισμό του όρου «οικογένεια»**, αναγνωρίζοντας τις διαφορετικές πολιτισμικές αντιλήψεις της συγγένειας.⁷

Καλή πρακτική: ενέργειες και φωνές των οικογενειών

Οι οικογένειες των αγνοουμένων μεταναστών έχουν οργανωθεί σε συλλογικότητες και ενώσεις σε όλη την Ευρώπη και πέρα από αυτήν. Πρόκειται για οργανώσεις μεταφέρουν δομημένα τις φωνές αυτών των οικογενειών στους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής. Αξιοσημείωτες πρωτοβουλίες, μεταξύ άλλων, είναι οι παρακάτω:

- ▶ Η [Association of Families of Missing Asylum Seekers](#) (Ένωση Οικογενειών Αγνοουμένων Αιτούντων Άσυλο), ένα δίκτυο οικογενειών αγνοουμένων μεταναστών από τη Συρία που υποστηρίζουν άλλες οικογένειες στην αναζήτησή τους. Προωθεί τη δικαιοσύνη και τη λογοδοσία.
- ▶ Η [The Comitato Tre Ottobre](#) (Η Επιτροπή 3ης Οκτωβρίου) που ιδρύθηκε στην Ιταλία μετά το θανατηφόρο ναυάγιο της Λαμπεντούζα το 2013. Η οργάνωση βοηθά τις οικογένειες των αγνοουμένων μεταναστών στην αναζήτηση του αγαπημένου τους προσώπου και παρέχει συμβουλές εκπροσωπώντας τις φωνές τους.
- ▶ Ένα πρόγραμμα και μία δημοσίευση της [EuroMed Rights](#) που επιδιώκει να υποστηρίξει τις φωνές των οικογενειών αγνοουμένων μεταναστών στην Ευρώπη και την Αφρική.

7. Βλ.: ΔΕΕΣ, 2021, Κατευθυντήριες αρχές για την αλληλεπίδραση με οικογένειες αγνοουμένων μεταναστών.

Ο ρόλος των οικογενειών στην ταυτοποίηση

Οι οικογένειες βρίσκονται στο επίκεντρο της αναζήτησης και της ταυτοποίησης αγνοουμένων συγγενών. Συχνά είναι οι πρώτες που δηλώνουν μια εξαφάνιση και παραμένουν η βασική πηγή κρίσιμων πληροφοριών που είναι απαραίτητες για την ταυτοποίηση μιας σορού εάν το άτομο έχει πεθάνει.

Ωστόσο, επειδή πολλές οικογένειες ζουν σε διαφορετική χώρα από εκείνη όπου θεωρείται ότι εξαφανίστηκε το αγαπημένο τους πρόσωπο, η συμμετοχή τους στη διαδικασία ταυτοποίησης μπορεί να είναι δύσκολη από υλικοτεχνική άποψη. Συγκεκριμένα, η συλλογή προθανάτιων δεδομένων και η λήψη δεδομένων DNA από συγγενείς, η οποία πολλές φορές είναι ζωτικής σημασίας για να γίνει αξιόπιστη ταυτοποίηση, μπορεί να είναι δύσκολη όταν οι οικογένειες είναι σκορπισμένες σε διάφορες χώρες.

- ▶ Όταν οι οικογένειες αγνοουμένων μεταναστών δηλώνουν μια εξαφάνιση, **τα προθανάτια δεδομένα θα πρέπει να συλλέγονται και να αποθηκεύονται με εναρμονισμένο τρόπο σε όλα τα κράτη μέλη** (και πέραν αυτών), επιτρέποντας τη διασυνοριακή σύγκριση, για παράδειγμα μέσω της **βάσης δεδομένων I-Familia της INTERPOL**.
- ▶ Η πρόσβαση σε **θεωρήσεις βραχείας διαμονής θα πρέπει να διευκολύνεται** για τις οικογένειες που επιθυμούν να συμμετάσχουν στις προσπάθειες αναζήτησης και ταυτοποίησης.
- ▶ Οι οικογένειες θα πρέπει να έχουν τη δυνατότητα να παρέχουν **προθανάτια δεδομένα και προφίλ DNA μέσω των προξενικών αρχών**, ώστε να μην είναι απαραίτητο να ταξιδέψουν.
- ▶ Δεδομένης της εξαιρετικά ευαίσθητης φύσης των δεδομένων που παρέχονται από οικογένειες για σκοπούς ταυτοποίησης, **τα δεδομένα αυτά πρέπει να υποβάλλονται σε επεξεργασία και να αποθηκεύονται σύμφωνα με τα υψηλότερα πρότυπα προστασίας δεδομένων**, όπως ορίζεται από τη **Σύμβαση για την προστασία των ατόμων σε σχέση με την αυτοματοποιημένη επεξεργασία πληροφοριών προσωπικού χαρακτήρα (Σύμβαση 108)**.
- ▶ Οι οικογένειες θα πρέπει πάντα να δίνουν **τη συγκατάθεσή τους μετά από ενημέρωση**, πριν μοιραστούν τα δεδομένα τους για σκοπούς ταυτοποίησης.
- ▶ **Το DNA δεν είναι το μόνο μέσο για την ταυτοποίηση ενός ατόμου που απεβίωσε. Είναι σημαντικό να συλλέγονται όσο το δυνατόν περισσότερα προθανάτια και μεταθανάτια δεδομένα** (για παράδειγμα ένα τατουάζ, ένα κόσμημα, μια ένδειξη για μια συγκεκριμένη κατάσταση υγείας του αγνοούμενου). Βλ. «ιατροδικαστική ταυτοποίηση», σελ. 13.

Διαμεσολαβητές μεταξύ οικογενειών και κρατικών αρχών

Κάποιες οικογένειες αγνοουμένων μεταναστών μπορεί να μην είναι πρόθυμες να συνεργαστούν απευθείας με τις κρατικές αρχές (βλ. «προσβάσιμοι μηχανισμοί δήλωσης εξαφανίσεων», σελ. 11). Σε αυτή την περίπτωση, οι οικογένειες συχνά στρέφονται για υποστήριξη σε οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών ή σε ανεπίσημα δίκτυα.

Για να διασφαλιστεί ότι η τύχη των αγνοουμένων μεταναστών μπορεί να γίνει γνωστή, τα κράτη θα πρέπει να εντοπίζουν και να συνεργάζονται με αξιόπιστους διαμεσολαβητές που μπορούν να λειτουργήσουν ως γέφυρες μεταξύ των οικογενειών και των αρχών. Τέτοιοι διαμεσολαβητές μπορεί να είναι, μεταξύ άλλων, οι εθνικές οργανώσεις του Ερυθρού Σταυρού και της Ερυθράς Ημισελήνου, οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών ή δικηγόροι. Οι Εθνικοί Θεσμοί Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων μπορούν επίσης να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο εκπροσωπώντας τα συμφέροντα των οικογενειών ενώπιον των δημόσιων αρχών και παρέχοντας συμβουλές στις ενώσεις των οικογενειών με δομημένο τρόπο.

- ▶ Οι αρχές θα πρέπει να **συνεργάζονται επίσημα και συστηματικά με αξιόπιστες οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών, με δικηγόρους και με ανθρωπιστικούς φορείς που συνεργάζονται με οικογένειες αγνοουμένων μεταναστών**.
- ▶ Οι διαμεσολαβητές αυτοί θα πρέπει να τυγχάνουν **νομικής αναγνώρισης, διοικητικής υποστήριξης και χορήγησης επαρκών πόρων** προκειμένου να εκπληρώσουν αποτελεσματικά τον ρόλο τους.
- ▶ **Οι Εθνικοί Θεσμοί Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων** μπορούν να συμβάλουν στον συντονισμό και να καθοδηγούν αυτή τη συνεργασία.
- ▶ **Θα πρέπει να ζητείται η γνώμη των οικογενειών των αγνοουμένων μεταναστών στις διαδικασίες χάραξης πολιτικής** πάνω σε αυτό το ζήτημα, για παράδειγμα μέσω ενός δομημένου διαλόγου που θα φέρνει κοντά όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη.

5. Πώς μπορούν οι χώρες να συνεργάζονται για να διαλευκάνουν την τύχη των αγνοουμένων μεταναστών

Διασυνοριακή ανταλλαγή δεδομένων

Στο πλαίσιο της μετανάστευσης, η διασυνοριακή ανταλλαγή δεδομένων είναι απαραίτητη τόσο για τον εντοπισμό των αγνοουμένων που είναι ζωντανοί όσο και για την ταυτοποίηση των ανθρώπινων λειψάνων εκείνων που απεβίωσαν.

Η αποτελεσματική ταυτοποίηση είναι δυνατή μόνο εάν τα κράτη συλλέγουν και αποθηκεύουν πληροφορίες με τυποποιημένο τρόπο και στη συνέχεια μοιράζονται αυτά τα δεδομένα με άλλα κράτη που έχουν συλλέξει δεδομένα με τον ίδιο τρόπο (βλ. «ιατροδικαστική ταυτοποίηση», σελ. 13). Διάφορες εθνικές αρχές μπορούν να εργαστούν, από κοινού ή χωριστά, σύμφωνα με τυποποιημένα πρωτόκολλα για να διευκολύνουν την ταυτοποίηση ενός ατόμου.

Το πρόγραμμα Αποκατάστασης Οικογενειακών Δεσμών, το οποίο διαχειρίζεται το Κίνημα του Ερυθρού Σταυρού και της Ερυθράς Ημισελήνου, έχει επίσης αποδειχθεί ζωτικής σημασίας για την επανασύνδεση των μελών οικογενειών σε όλο τον κόσμο. Ως ανθρωπιστικοί φορείς που επισκέπτονται χώρους κράτησης, το έργο του Κινήματος του Ερυθρού Σταυρού και της Ερυθράς Ημισελήνου έχει αποδειχθεί απαραίτητο σε αυτόν τον τομέα. Το Κίνημα γενικά προσφέρεται να ενημερώσει την οικογένεια ότι ο αγνοούμενος συγγενής τους είναι εν ζωή. Όσον αφορά την τοποθεσία και άλλες λεπτομέρειες της κατάστασής του, εναπόκειται στο άτομο να αποφασίσει εάν θα ενημερώσει και εάν θα επανασυνδεθεί με την οικογένειά του, υπό την προϋπόθεση ότι πρόκειται για ενήλικα.

Η **I-Familia** της INTERPOL είναι μια παγκόσμια βάση δεδομένων στην οποία έχουν πρόσβαση οι αστυνομικές αρχές σε όλα τα κράτη μέλη της INTERPOL και η οποία έχει σχεδιαστεί με σκοπό την ταυτοποίηση αγνοουμένων μέσω αντιστοίχισης DNA. Οι οικογένειες μπορούν να υποβάλουν το DNA τους με την ελπίδα ότι θα ταιριάζει με το DNA των ανθρώπινων λειψάνων που είναι αποθηκευμένα στη βάση δεδομένων. Η βάση δεδομένων είναι ανεξάρτητη από άλλες βάσεις δεδομένων της INTERPOL και δεν περιέχει ονομαστικά δεδομένα, προστατεύοντας έτσι την ταυτότητα εκείνων που δίνουν το DNA. Παρότι η I-Familia είναι ένα εργαλείο ζωτικής σημασίας, εξακολουθούν να υφίστανται σημαντικά εμπόδια. Σε πολλές χώρες, η εθνική νομοθεσία δεν επιτρέπει ακόμη την κοινοποίηση δεδομένων DNA στην INTERPOL. Επιπλέον, η βάση δεδομένων διαθέτει προς το παρόν μόνο έναν περιορισμένο αριθμό προφίλ DNA που παρέχονται από οικογένειες.

- ▶ Τα κράτη μέλη θα πρέπει πρώτα να δημιουργήσουν **εθνικές βάσεις δεδομένων στις οποίες συλλέγονται προθανάτια και μεταθανάτια δεδομένα σύμφωνα με διεθνή πρωτόκολλα**, διασφαλίζοντας παράλληλα τα υψηλότερα πρότυπα **προστασίας των δεδομένων** για να διαφυλάσσουν την ταυτότητα των αγνοουμένων μεταναστών και των οικογενειών τους (βλ. ερώτηση 3, σελ. 13 και ερώτηση 4, σελ. 15).
- ▶ Τα κράτη μέλη θα πρέπει να θεσπίσουν **νομοθεσία που να επιτρέπει την ασφαλή ανταλλαγή δεδομένων DNA και άλλων ευαίσθητων δεδομένων** με την INTERPOL για τον συγκεκριμένο σκοπό της ταυτοποίησης αγνοουμένων.

Καλή πρακτική: Το Βέλγιο θεσπίζει νόμο που επιτρέπει την ανταλλαγή δεδομένων DNA

Τον Φεβρουάριο του 2024, το Ομοσπονδιακό Κοινοβούλιο του Βελγίου ψήφισε νέο νόμο που επιτρέπει τη διασυνοριακή ανταλλαγή δεδομένων DNA για τη διευκόλυνση της συνεργασίας σε ποινικές έρευνες και την ταυτοποίηση αγνοουμένων. Η αλλαγή του νόμου επέτρεψε τη συμμετοχή της χώρας στη βάση δεδομένων I-Familia της INTERPOL και έχει ήδη οδηγήσει στη διαλεύκανση αρκετών υποθέσεων αγνοουμένων.

Για περισσότερες πληροφορίες: INTERPOL, 2024, Η INTERPOL χαιρετίζει τη νέα νομοθεσία για το DNA στο Βέλγιο

Γνωρίζετε ότι...

η πολιτική δεδομένων της INTERPOL είναι εμπνευσμένη από τη Σύμβαση 108 του Συμβουλίου της Ευρώπης για την προστασία των ατόμων σε σχέση με την επεξεργασία πληροφοριών προσωπικού χαρακτήρα;

Διασυνοριακή συνεργασία εντός του Συμβουλίου της Ευρώπης και πέραν αυτού

Η διασυνοριακή συνεργασία μεταξύ των χωρών καταγωγής, διέλευσης και προορισμού είναι απαραίτητη τόσο για την πρόληψη των εξαφανίσεων όσο και για τη διαλεύκανση υποθέσεων αγνοουμένων μεταναστών. Όπως έχει επανειλημμένα τονιστεί στην εργαλειοθήκη, υπάρχει ήδη ένα ευρύ φάσμα από διεθνείς συμβάσεις, κανόνες και πλατφόρμες συνεργασίας.

Πολλά κράτη μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης συμμετέχουν ήδη σε αυτούς τους μηχανισμούς, αλλά χρειάζονται περαιτέρω βήματα για την ενίσχυση και την αποτελεσματικότητα της συνεργασίας, όπως:

- ▶ Θέσπιση **νομοθεσίας για να διασφαλιστεί ότι το κράτος συμμορφώνεται με τα διεθνή πρότυπα.**
- ▶ **Διορισμός εκπροσώπου στο Δίκτυο Εθνικών Εστιακών Σημείων για Αγνοούμενους Μετανάστες** προκειμένου να δημιουργηθούν σαφείς δίαυλοι επικοινωνίας τόσο σε εθνικό όσο και σε διακρατικό επίπεδο καθώς και για να διευκολυνθεί η ανταλλαγή πληροφοριών.
- ▶ **Προώθηση της συνεργασίας και του διαλόγου μέσα από διάφορα fora** όπως το Δίκτυο Εστιακών Σημείων του Συμβουλίου της Ευρώπης για τη Μετανάστευση και το Συμβουλευτικό Συμβούλιο των Ευρωπαίων Εισαγγελέων.

Καλή πρακτική: ορισμός εθνικών Εστιακών Σημείων για Αγνοούμενους Μετανάστες

Μεταξύ των κρατών μελών του Συμβουλίου της Ευρώπης, **το Βέλγιο, η Τσεχία, η Γερμανία, η Ελλάδα, η Νορβηγία, η Ιρλανδία, η Μάλτα, η Ισπανία και η Ελβετία έχουν ιδρύσει Εθνικά Σημεία Επαφής για Αγνοούμενους Μετανάστες.** Το ίδιο έχουν κάνει η Μπουρκίνα Φάσο, το Πράσινο Ακρωτήριο, η Κεντροαφρικανική Δημοκρατία, το Τσαντ, η Δημοκρατία του Κονγκό, η Γκάμπια, η Γουινέα, η Ακτή Ελεφαντοστού, η Λιβερία, η Μαυριτανία, ο Νίγηρας, η Νιγηρία, η Σενεγάλη, η Σιέρα Λεόνε και το Τόγκο (μέχρι τον Ιούλιο του 2025).

Στο δίκτυο αυτό συμμετέχουν στελέχη από τα Υπουργεία Εξωτερικών ή Εσωτερικών. Συντονίζεται από τη Διαδικασία του Ραμπάτ με την υποστήριξη της Διεθνούς Επιτροπής Ερυθρού Σταυρού. Τα Εθνικά Εστιακά Σημεία λειτουργούν ως σημεία επαφής για τον συντονισμό των προσπαθειών σε εθνικό επίπεδο και για την ανταλλαγή εμπειριών σε διεθνές επίπεδο.

Για περισσότερες πληροφορίες: Διαδικασία του Ραμπάτ, 2025, [Δίκτυο Εθνικών Εστιακών Σημείων για Αγνοούμενους Μετανάστες](#)

ΒΑΣΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Ο αριθμός των μεταναστών που παραμένουν αγνοούμενοι για πάντα είναι υπερβολικά μεγάλος και υπάρχουν πολλές αταυτοποίητες σοροί. Επί του παρόντος, η ταυτοποίηση είναι η εξαίρεση και όχι ο κανόνας.

- ▶ Τα κράτη πρέπει να θεσπίσουν τη **νομική υποχρέωση** ταυτοποίησης κάθε αγνοούμενου, ανεξάρτητα από το αν θεωρείται ή δεν θεωρείται μετανάστης και ανεξάρτητα από το πλαίσιο της εξαφάνισής του.
- ▶ Τα κράτη πρέπει να θεσπίσουν **προσβάσιμους και ασφαλείς μηχανισμούς για τη δήλωση των εξαφανίσεων και την έρευνα** που να έχουν σχεδιαστεί ειδικά για τη διερεύνηση υποθέσεων αγνοουμένων μεταναστών.
- ▶ Τα κράτη πρέπει να δεσμευτούν για την ανάκτηση όσον το δυνατόν περισσότερων σορών μετά από μια καταστροφή και να αναπτύξουν ομάδες DVI για να διασφαλίσουν την ταυτοποίηση όσον το δυνατόν περισσότερων θυμάτων.

Οι οικογένειες των αγνοουμένων μεταναστών χρειάζονται απαντήσεις και υποστήριξη στην αναζήτησή τους για τον αγνοούμενο συγγενή τους. Η συμμετοχή τους στη διαδικασία της έρευνας και της ταυτοποίησης δεν είναι μόνο ζήτημα ηθικής, αλλά είναι και απαραίτητη για να διασφαλιστεί ότι διεκπεραιώνεται επιτυχώς.

- ▶ Τα κράτη θα πρέπει να δημιουργήσουν ένα **Εθνικό Σημείο Επαφής για Αγνοούμενους Μετανάστες**, το οποίο θα μπορεί να δώσει απαντήσεις στις ερωτήσεις των οικογενειών.
- ▶ **Οι οικογένειες** θα πρέπει να **συμμετέχουν** στη διαδικασία της έρευνας και να **ενημερώνονται** από την αρχή και σε όλη τη διάρκεια της έρευνας.
- ▶ Τα Κράτη θα πρέπει να δεσμευτούν ότι θα προσφέρουν **διοικητική και άλλη υποστήριξη σε οικογένειες** που αναζητούν κάποιο αγαπημένο τους πρόσωπο (συμπεριλαμβανομένης της πρόσβασης σε θεωρήσεις, της έκδοσης δηλώσεων τεκμαιρόμενου θανάτου, ψυχολογικής υποστήριξης).

Ορισμένες οικογένειες ενδέχεται να μην εμπιστεύονται και να μην προσεγγίζουν τις δημόσιες αρχές, ιδίως τις αρχές επιβολής του νόμου. Η κοινωνία των πολιτών και οι ανθρωπιστικοί φορείς μπορούν να είναι αξιόπιστοι διαμεσολαβητές.

- ▶ Ο ρόλος των **αξιόπιστων διαμεσολαβητών** θα πρέπει να **αναγνωριστεί και να επισημοποιηθεί** από τις δημόσιες αρχές. Τέτοιοι διαμεσολαβητές μπορεί να είναι, μεταξύ άλλων, η κοινωνία των πολιτών, οι σύλλογοι του Ερυθρού Σταυρού και της Ερυθράς Ημισελήνου, καθώς και δικηγόροι.
- ▶ Θα πρέπει να τους διατίθενται επαρκείς **πόροι** προκειμένου να εκπληρώνουν αποτελεσματικά τον ρόλο τους.

Η αξιοπρέπεια κάθε ανθρώπου πρέπει να είναι εγγυημένη στη ζωή και στο θάνατο.

- ▶ Τα **ανθρώπινα λείψανα** πρέπει να **επαναπατρίζονται** όποτε είναι δυνατόν, εάν αυτή είναι η επιθυμία της οικογένειας.
- ▶ Κάθε άτομο δικαιούται **ατομικό τάφο με σήμανση ή αναγραφή του ονόματός του**. Αν η σορός παραμένει αταυτοποίητη, ο τάφος θα πρέπει να έχει έναν αριθμό που να αποθηκεύεται για ενδεχόμενη ταυτοποίηση σε μεταγενέστερο χρόνο.
- ▶ Οι **θρησκευτικές πεποιθήσεις ενός θανόντος** πρέπει να γίνονται σεβαστές κατά την ταφή, όποτε είναι εφικτό και αν είναι γνωστές.

Ο συντονισμός σε εθνικό επίπεδο και η διασυνοριακή συνεργασία είναι απαραίτητα βήματα για την αντιμετώπιση του ζητήματος των «αγνοουμένων μεταναστών».

- ▶ Η ιατροδικαστική **ταυτοποίηση** θα πρέπει να ακολουθεί **εναρμονισμένα πρότυπα** – σε εθνικό επίπεδο και σε ολόκληρο το Συμβούλιο της Ευρώπης – ώστε να είναι δυνατή η διασυνοριακή σύγκριση και

αντιστοίχιση. Οι πληροφορίες πρέπει να αποθηκεύονται σύμφωνα με τα υψηλότερα πρότυπα προστασίας δεδομένων.

- ▶ Τα κράτη θα πρέπει να καθιερώσουν έναν **δομημένο εθνικό διάλογο**, στον οποίο θα συνεργάζονται όλα τα εμπλεκόμενα μέρη. Οι οικογένειες θα πρέπει να συμμετέχουν συστηματικά, ιδίως μέσω οργανώσεων βάσης, συμπεριλαμβανομένων των πρωτοβουλιών στις οποίες ηγούνται οι οικογένειες των αγνοουμένων.
- ▶ Τα κράτη θα πρέπει να εξετάσουν το ενδεχόμενο **να συγκεντρώσουν την εμπειρία και τους υλικούς πόρους τους** για το θέμα της ταυτοποίησης.
- ▶ Τα κράτη μπορούν να ανταλλάσσουν πληροφορίες σχετικά με τις προκλήσεις και τις καλές πρακτικές για την αντιμετώπιση αυτού του ζητήματος πολιτικής συμμετέχοντας στις συναντήσεις του **Δικτύου Σημείων Επαφής για Αγνοούμενους Μετανάστες**.

Ψήφισμα 2569/2024 - Κοινοβουλευτική Συνέλευση του Συμβουλίου της Ευρώπης

«Αγνοούμενοι μετανάστες, πρόσφυγες και αιτούντες άσυλο – Πρόσκληση για διαλεύκανση της τύχης τους»

1. Το φαινόμενο της εξαφάνισης μεταναστών, προσφύγων και αιτούντων άσυλο είναι μια τραγωδία που ως ζήτημα ανθρωπίνων δικαιωμάτων υποτιμάται και παραμελείται σε μεγάλο βαθμό. Απαιτεί απαντήσεις μέσω εφαρμογής πολιτικών σε ολόκληρη την Ευρώπη και τον κόσμο, σύμφωνα με τον Στόχο 8 του [Παγκόσμιου Συμφώνου για την ασφαλή, ομαλή και τακτική μετανάστευση](#) που εγκρίθηκε από τα συμβαλλόμενα κράτη.
2. Η Κοινοβουλευτική Συνέλευση είναι πεπεισμένη ότι απαιτούνται συντονισμένες πρωτοβουλίες σε επίπεδο δημόσιας πολιτικής προκειμένου να ενισχυθούν και να πολλαπλασιαστούν οι σημαντικές προσπάθειες που ήδη καταβάλλονται μέσω ενός δομημένου και επαρκώς χρηματοδοτούμενου οράματος και σχεδίου, το οποίο θα βασίζεται στον σεβασμό των διεθνών ανθρωπίνων δικαιωμάτων και του διεθνούς ανθρωπιστικού δικαίου.
3. Η Συνέλευση προσυπογράφει πλήρως τις συστάσεις που περιγράφονται στο Γενικό Σχόλιο αριθ. 1 (2023) σχετικά με την Αναγκαστική Εξαφάνιση στο Πλαίσιο της Μετανάστευσης (CED/C/GC/1) της Επιτροπής του ΟΗΕ για τις Αναγκαστικές Εξαφανίσεις και στην έκθεση με τίτλο «Παράνομος θάνατος προσφύγων και μεταναστών» (A/72/335) του Ειδικού Εισηγητή του ΟΗΕ για τις χωρίς δίκη, συνοπτικές ή αυθαίρετες εκτελέσεις. Υιοθετεί επίσης τις συστάσεις της έκθεσης με τίτλο «Προστασία των νεκρών» (A/HRC/56/56) του Ειδικού Εισηγητή του ΟΗΕ για τις χωρίς δίκη, συνοπτικές ή αυθαίρετες εκτελέσεις, μεταξύ άλλων, για την ανάγκη ανάπτυξης καθολικά εφαρμόσιμων κατευθυντήριων αρχών που θα βασίζονται στα ανθρώπινα δικαιώματα, για μια ολοκληρωμένη προστασία.
4. Η Συνέλευση θεωρεί ότι η ανθρώπινη αξιοπρέπεια θα πρέπει να διασφαλίζεται για όλους, τόσο στη ζωή όσο και στο θάνατο, και ότι η υποχρέωση για αξιοπρεπή μεταχείριση των θανόντων θα πρέπει να επεκτείνεται σε καταστάσεις όπου δεν εφαρμόζεται το διεθνές ανθρωπιστικό δίκαιο.
5. Η Συνέλευση υπενθυμίζει ότι, σύμφωνα με το Άρθρο 2 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ETS αριθ. 5), τα κράτη μέλη έχουν καθήκον να αποτρέπουν παραβιάσεις του δικαιώματος στη ζωή και να διερευνούν όλα τα περιστατικά θανάτων που δεν οφείλονται σε φυσικά αίτια και όλες τις ανθρωποκτονίες. Είναι πάνω σε αυτή τη βάση που τα κράτη μέλη πρέπει να καθορίσουν τον τρόπο με τον οποίο αντιμετωπίζουν το ζήτημα των αγνοουμένων μεταναστών, προσφύγων και αιτούντων άσυλο.
6. Η Συνέλευση εκφράζει τη συμπάρασταση και την αλληλεγγύη της προς τις οικογένειες των αγνοουμένων και αναγνωρίζει ότι είναι εύλογο να αναζητούν πληροφορίες. Αναγνωρίζει επίσης το δικαίωμα των ενηλίκων να επιλέγουν να μην αποκαλύπτουν την τοποθεσία τους στις οικογένειές τους, αλλά και το πόσο σημαντικό είναι για τις οικογένειες να γνωρίζουν εάν οι συγγενείς τους είναι νεκροί ή ζωντανοί.
7. Η Συνέλευση θεωρεί ότι τυχόν πρωτοβουλίες που λαμβάνονται από τις κρατικές αρχές για τη δήλωση της εξαφάνισης, την αναζήτηση ή την ταυτοποίηση ενός ατόμου δεν πρέπει ποτέ να περιλαμβάνουν διοικητικούς ελέγχους ή την ποινικοποίηση αυτού του ατόμου ή οποιουδήποτε ατόμου που τους παρέχει υποστήριξη λόγω του παράτυπου καθεστώτος του.
8. Όσον αφορά την πρόληψη, προτεραιότητα πρέπει να αποτελεί η αποτελεσματική πρόσβαση σε ασφαλείς και νόμιμες μεταναστευτικές διαδρομές, μεταξύ άλλων για λόγους οικογενειακής συνένωσης ή επανένωσης, καθώς και η παροχή ανθρωπιστικής βοήθειας στις μεταναστευτικές διαδρομές, ανεξάρτητα από το διοικητικό καθεστώς του ατόμου που μετακινείται και χρειάζεται υποστήριξη.
9. Τα κράτη μέλη πρέπει να διεξάγουν επιχειρήσεις έρευνας και διάσωσης στη θάλασσα και στην ξηρά σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο, σε πλήρη συμμόρφωση με την Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και την πάγια νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Οι επαναπροωθήσεις (pushbacks) είναι παράνομες πρακτικές που ενδέχεται επίσης να οδηγήσουν σε εξαφάνιση και πρέπει να σταματήσουν αμέσως.

10. Επαναλαμβάνοντας τη σημασία της πλήρους συμμόρφωσης με την Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων και της Απάνθρωπης ή Ταπεινωτικής Μεταχείρισης ή Τιμωρίας (ETS αριθ. 126), τη Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για τη Δράση κατά της Εμπορίας Ανθρώπων (CETS αριθ. 197) και τη Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την Πρόληψη και την Καταπολέμηση της Βίας κατά των Γυναικών και της Ενδοοικογενειακής Βίας (CETS αριθ. 210), η Συνέλευση υπογραμμίζει την ανάγκη προστασίας των ευάλωτων ατόμων που μετακινούνται και που είναι ή κινδυνεύουν να γίνουν να θύματα εμπορίας ανθρώπων, βασανιστηρίων, αναγκαστικής εξαφάνισης ή βίας με βάση το φύλο και ενδοοικογενειακής βίας, ούτως ώστε να μειωθεί ο κίνδυνος να εξαφανιστούν. Κάθε άτομο που στερείται την ελευθερία του θα πρέπει να καταγράφεται και να μπορεί να επικοινωνεί με τον έξω κόσμο σύμφωνα με τα **πρότυπα** της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων και της Απάνθρωπης ή Ταπεινωτικής Μεταχείρισης ή Τιμωρίας (CPT). Η κράτηση μεταναστών θα πρέπει να αποτελεί αυστηρά μέτρο έσχατης ανάγκης και να εφαρμόζεται για τη μικρότερη δυνατή διάρκεια, όταν η στέρηση της ελευθερίας κρίνεται απαραίτητη και αυτό επιβεβαιώνεται μέσω της κατάλληλης εποπτείας από τη δικαστική αρχή. Οι πρόσφυγες δεν θα πρέπει να ποινικοποιούνται για τη διέλευση των συνόρων χωρίς άδεια, δυνάμει του Άρθρου 31 της Σύμβασης για το Καθεστώς των Προσφύγων του ΟΗΕ. Η Συνέλευση καλεί τα αρμόδια όργανα του Συμβουλίου της Ευρώπης, όπως η Επιτροπή CPT, η Ομάδα Εμπειρογνομημόνων για τη Δράση κατά της Εμπορίας Ανθρώπων (GRETA) και η Ομάδα Εμπειρογνομημόνων για τη Δράση κατά της Βίας κατά των Γυναικών και της Ενδοοικογενειακής Βίας (GREVIO), να δώσουν ιδιαίτερη προσοχή στις επιπτώσεις που μπορεί να έχουν οι πολιτικές διαχείρισης των συνόρων στους τομείς εμπειρογνωμοσύνης τους όσον αφορά τους αγνοούμενους μετανάστες.

11. Σύμφωνα με τη **Σύσταση CM/Rec(2019)4** της Επιτροπής Υπουργών προς τα κράτη μέλη σχετικά με τη στήριξη νέων προσφύγων που βρίσκονται στο στάδιο της μετάβασης στην ενήλικη ζωή και τη **Σύσταση CM/Rec(2019)11** της Επιτροπής Υπουργών προς τα κράτη μέλη σχετικά με την αποτελεσματική επιτροπεία για ασυνόδευτα και χωρισμένα από την οικογένειά τους παιδιά στο πλαίσιο της μετανάστευσης, η Συνέλευση υπογραμμίζει την ανάγκη να γίνεται συστηματική καταγραφή των ασυνόδευτων παιδιών, να διεξάγονται επιμελείς προσπάθειες έρευνας όταν εξαφανίζονται και να παραπέμπονται τα παιδιά με ασφάλεια και ευαισθησία σε κατάλληλη στέγαση και εκπαιδευτικές εγκαταστάσεις, καθώς και, κατά περίπτωση, να επανενώνονται τα παιδιά με την οικογένειά τους.

12. Όσον αφορά τους μηχανισμούς έρευνας και δήλωσης εξαφανίσεων, η Συνέλευση τονίζει πόσο σημαντικό είναι να διασφαλίζεται ότι οι διαδικασίες δήλωσης και έρευνας εξαφανίσεων δεν επηρεάζονται από το διοικητικό καθεστώς ή το ποινικό μητρώο του προσώπου που αναζητείται.

13. Σε περίπτωση καταστροφής που αφορά μεγάλη ομάδα ανθρώπων, θα πρέπει να χρησιμοποιούνται ομάδες αναγνώρισης θυμάτων καταστροφών, για να διευκολύνουν έναν τυποποιημένο διασυννοριακό μηχανισμό για την ταυτοποίηση των θυμάτων. Η Συνέλευση συνιστά στα κράτη μέλη να εντοπίσουν πιθανούς τομείς όπου οι πόροι μπορούν να χρησιμοποιούνται από κοινού στις πιο κρίσιμες πτυχές αυτής της διασυννοριακής συνεργασίας. Η Διεθνής Οργάνωση Εγκληματολογικής Αστυνομίας (INTERPOL) μπορεί να στηρίξει αυτή την προσπάθεια.

14. Η Συνέλευση προειδοποιεί για τους κινδύνους που ενδέχεται να προκύψουν από την κεντρική διαχείριση δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και υπενθυμίζει πόσο σημαντικό είναι να λαμβάνεται από τα υποκείμενα των δεδομένων συγκατάθεση κατόπιν ενημέρωσης κατά τη διαχείριση των προσωπικών τους πληροφοριών καθώς και να υπάρχει επαρκής νομική βάση για τη διαχείριση των εν λόγω πληροφοριών. Κάθε τέτοια σύγκλιση πληροφοριών θα πρέπει να πραγματοποιείται μόνο με την εγγύηση εξωτερικής εποπτείας από ανεξάρτητες αρχές προστασίας δεδομένων στα κράτη μέλη που συμμετέχουν στην εν λόγω συγκέντρωση δεδομένων.

15. Όσον αφορά την ταυτοποίηση και τη μεταχείριση των σορών των θανόντων, η Συνέλευση υπογραμμίζει τη ζωτικής σημασίας ανάγκη να διατεθούν επιπλέον πόροι στις εγκληματολογικές και ιατροδικαστικές υπηρεσίες, μεταξύ άλλων την ανάγκη για επαρκή χώρο στα νεκροτομεία εν αναμονή της νεκροψίας, της ταυτοποίησης, της ταφής ή του επαναπατρισμού.

16. Η Συνέλευση συνιστά στους εισαγγελείς να εγκρίνουν συστηματικά την έρευνα και τη νεκροψία αταυτοποιητών σορών ώστε να συλλέγονται όσο το δυνατόν περισσότερες πληροφορίες εντός του σύντομου διαθέσιμου χρονικού διαστήματος, συμπεριλαμβανομένων δευτερευόντων μέσων ταυτοποίησης σύμφωνα με τα διεθνή πρότυπα για την καταγραφή και τη διατήρηση των δεδομένων. Τα δεδομένα θα πρέπει να φυλάσσονται σε ειδικό χώρο αποθήκευσης στον οποίο να έχουν πρόσβαση οι αρχές επιβολής του νόμου.

17. Σε περίπτωση πιθανών παράνομων θανάτων, η Συνέλευση ενθαρρύνει τα κράτη μέλη να χρησιμοποιούν για την αξιόπιστη έρευνά τους τα διεθνή πρότυπα που έχουν στη διάθεσή τους, ιδίως το **Πρωτόκολλο της Μινεσότα για τη Διερεύνηση Πιθανών Παράνομων Θανάτων (2016) – Το αναθεωρημένο εγχειρίδιο του ΟΗΕ για την αποτελεσματική πρόληψη και διερεύνηση των παράνομων, αυθαίρετων και συνοπτικών εκτελέσεων.**

18. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να ευθυγραμμίσουν τη νομοθεσία τους με τα νομικά πρότυπα που καθιστούν δυνατή την ορθή καταγραφή του θανάτου, όπως προβλέπεται στη Σύσταση αριθ. R(99)3 της Επιτροπής Υπουργών για την εναρμόνιση των κανόνων των ιατροδικαστικών πράξεων, και να επιτρέπουν τη διαβίβαση βιομετρικών δεδομένων στο πλαίσιο της αναζήτησης και της ταυτοποίησης σε πλήρη συμμόρφωση με τη Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την προστασία των ατόμων σε σχέση με την αυτοματοποιημένη επεξεργασία πληροφοριών προσωπικού χαρακτήρα (ETS αριθ. 108), όπως τροποποιήθηκε από το Πρωτόκολλο CETS αριθ. 223 («Σύμβαση 108+»). Τα κράτη μέλη καλούνται να διευκολύνουν την ανταλλαγή ιατροδικαστικών και εγκληματολογικών γνώσεων και πόρων για να μπορεί να γίνει κάποιας μορφής ταυτοποίηση εντός του σύντομου χρονικού διαστήματος που είναι διαθέσιμο για τη διεκπεραίωση τέτοιων διαδικασιών.

19. Η Συνέλευση αναγνωρίζει τον ρόλο της INTERPOL ως δυναμικού διαμεσολαβητή στην πορεία προς τη ζητούμενη εναρμόνιση. Τονίζει ότι η διασφάλιση εξωτερικής εποπτείας από φορείς προστασίας δεδομένων είναι ζωτικής σημασίας σε κάθε χώρα στην οποία προβλέπεται η εν λόγω εναρμόνιση και επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα.

20. Όσον αφορά τη δυνατότητα κεντρικής διαχείρισης των μεταθανάτιων και προθανάτιων δεδομένων, θα πρέπει, κατά την προσπάθεια συντονισμού των διαθέσιμων αποσπασματικών συνόλων δεδομένων, να διασφαλίζονται τα υψηλότερα πρότυπα προστασίας των δεδομένων σύμφωνα με τη Σύμβαση 108+ και το Πρωτόκολλο της Μινεσότα. Θα πρέπει να γίνει σαφής διάκριση μεταξύ των δεδομένων που προορίζονται για ανθρωπιστικές έρευνες και εκείνων που χρησιμοποιούνται για άλλους σκοπούς.

21. Η Συνέλευση ενθαρρύνει τις χώρες που δεν το έχουν ακόμη πράξει να επικυρώσουν τη Σύμβαση 108+ και να χρησιμοποιήσουν αυτό το εργαλείο στο πλαίσιο των αγνοουμένων και θανάτων μεταναστών, σύμφωνα με την παράγραφο 30 της εξηγηματικής έκθεσης. Εφιστά την προσοχή σε όργανα όπως οι [Πρότυπες Συμβατικές Ρήτρες του Συμβουλίου της Ευρώπης για τη Διαβίβαση Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα από Υπεύθυνο Επεξεργασίας σε Υπεύθυνο Επεξεργασίας](#) και οι [Πρότυπες Συμβατικές Ρήτρες του Συμβουλίου της Ευρώπης για τη Διαβίβαση Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα από Υπεύθυνο Επεξεργασίας σε Εκτελούντα την Επεξεργασία](#) για τη διαβίβαση δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα σε χώρες που δεν έχουν επικυρώσει τη Σύμβαση 108+ και στις οποίες δεν υπάρχει νομοθεσία για την προστασία των δεδομένων ή η νομοθεσία που υπάρχει δεν παρέχει κατάλληλο επίπεδο προστασίας.

22. Η Συνέλευση ζητάει την αύξηση των ανταλλαγών μεταξύ των εθνικών και περιφερειακών αρχών με αρμοδιότητες στον τομέα της προστασίας δεδομένων, των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των ζητημάτων μετανάστευσης, προκειμένου να υπάρξει καλύτερος συντονισμός μεταξύ των ιδίων αλλά και με διεθνείς οργανώσεις και οργανώσεις του ΟΗΕ που διαθέτουν εγνωσμένη εμπειρία πάνω στη συλλογή, την ανταλλαγή ή/και τη σύγκριση σχετικών πληροφοριών. Τέτοιες οργανώσεις θα πρέπει να περιλαμβάνουν τη Διεθνή Επιτροπή Αγνοουμένων (ICMP), τη Διεθνή Επιτροπή του Ερυθρού Σταυρού (ΔΕΕΣ), τη Διεθνή Ομοσπονδία Συλλόγων Ερυθρού Σταυρού και Ερυθράς Ημισελήνου (IFRC), την INTERPOL, τον Διεθνή Οργανισμό Μετανάστευσης (ΔΟΜ), το Γραφείο της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες (UNHCR), τον Ειδικό Εισηγητή του ΟΗΕ για τα ανθρώπινα δικαιώματα των μεταναστών, τον Ειδικό Εισηγητή του ΟΗΕ για τις χωρίς δίκη, συνοπτικές ή αυθαίρετες εκτελέσεις, εμπειρογνώμονες από την Επιτροπή του ΟΗΕ για τις Αναγκαστικές Εξαφανίσεις και την Ομάδα Εργασίας του ΟΗΕ για τις Αναγκαστικές ή Ακούσιες Εξαφανίσεις. Όποτε είναι δυνατόν, οι συζητήσεις για τα θέματα αυτά πρέπει να προβλέπουν τη συμπερίληψη των φωνών των μεταναστών, των οικογενειών των αγνοουμένων ή των θανάτων και της κοινωνίας των πολιτών.

23. Η Συνέλευση θα επικροτούσε την ανάθεση ουσιαστικού ρόλου στο Συμβούλιο της Ευρώπης για να διασφαλιστούν συνθήκες προστασίας των δεδομένων που επιτρέπουν τυποποιημένες διαδικασίες και πλατφόρμες για να γίνεται αντιστοίχιση των δεδομένων που προέρχονται από ελεγμένους συλλέκτες και κατόχους δεδομένων, καθώς και για να διασφαλιστεί η διαλειτουργικότητα. Οι εν λόγω προσπάθειες δύνανται επίσης να οδηγήσουν στη δημιουργία μιας βάσης δεδομένων.

24. Η Συνέλευση απευθύνει κάλεσμα συνεργασίας σε περιφερειακό επίπεδο μεταξύ εισαγγελέων από όλη την Ευρώπη για να βρεθεί ο καλύτερος τρόπος εντοπισμού και ανταλλαγής δεδομένων για τους αγνοούμενους μετανάστες και τις αταυτοποιήτες σορούς.

25. Στο πλαίσιο των ανωτέρω ενεργειών, η Συνέλευση συνιστά στα κράτη μέλη:

25.1 να υιοθετήσουν έναν κοινό ορισμό, με βάση τον πρότυπο ορισμό της ΔΕΕΣ, σύμφωνα με τον οποίο ως αγνοούμενα άτομα νοούνται τα «άτομα των οποίων οι οικογένειες δεν έχουν νέα ή/και τα οποία, βάσει αξιόπιστων πληροφοριών, έχουν δηλωθεί ως αγνοούμενα ως συνέπεια ένοπλης σύγκρουσης (διεθνούς ή μη) ή άλλου βίαιου περιστατικού ή οποιασδήποτε άλλης κατάστασης - μεταξύ άλλων, καταστροφών ή μετανάστευσης - που ενδέχεται να απαιτεί δράση από ουδέτερο και ανεξάρτητο φορέα».

25.2 να διευκολύνουν την έκδοση σχετικών εγγράφων για τις οικογένειες των αγνοουμένων (παραδείγματος χάριν, πιστοποιητικό αγνοουμένου) που θα τους επιτρέπουν να αποκτήσουν πρόσβαση σε διάφορα δικαιώματα ή σε διαδικασίες συνένωσης ή επανένωσης.

25.3 να συνεργάζονται με το Διεθνές Κίνημα Ερυθρού Σταυρού και Ερυθράς Ημισελήνου και να συμβάλουν στον συντονισμό των διαδικασιών αναγνώρισης θυμάτων καταστροφών και στην ανταλλαγή πληροφοριών στις βάσεις δεδομένων της INTERPOL που έχουν σχεδιαστεί για την αναζήτηση και την ταυτοποίηση αγνοουμένων.

25.4 να ορίσουν εθνικά εστιακά σημεία για αγνοούμενους μετανάστες που θα χρησιμεύουν ως ειδικά σημεία επαφής για έρευνες από άλλες εθνικές αρχές ή τους εκπροσώπους τους σε προσπάθειες διακρατικού συντονισμού. Τα κράτη μέλη που έχουν ήδη ορίσει εθνικά σημεία επαφής για αγνοούμενους μετανάστες μπορούν να μοιραστούν την εμπειρία τους στο πλαίσιο του Δικτύου Σημείων Επαφής για τη Μετανάστευση που συντονίζεται από τον Ειδικό Εκπρόσωπο του Γενικού Γραμματέα του Συμβουλίου της Ευρώπης για τη Μετανάστευση και τους Πρόσφυγες.

25.5 να επισπεύδουν τις αιτήσεις θεώρησης βραχείας διάρκειας που υποβάλλονται από οικογένειες αγνοουμένων μεταναστών, προσφύγων και αιτούντων άσυλο, προκειμένου να διευκολύνουν τις διαδικασίες ταυτοποίησης και να στηρίξουν τις οικογένειες στις σχετικές διαδικασίες, συμπεριλαμβανομένων των επαναπατρισμών.

25.6 να επανεξετάσουν τη νομοθεσία τους με σκοπό τη βελτίωση και την εναρμόνιση των εθνικών διαδικασιών για την καταγραφή και τη διαχείριση περιστατικών αγνοουμένων μεταναστών και αταυτοποιητών ανθρώπινων λειψάνων, μεταξύ άλλων όσον αφορά τα κενά στο ιατρονομικό πλαίσιο και το ζήτημα της ανταλλαγής δεδομένων σε ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο σύμφωνα με τους διεθνείς κανόνες και τα πρότυπα για την προστασία των δεδομένων.

25.7 να διασφαλίσουν ότι οι τάφοι είναι ατομικοί, σαφώς αναγνωρίσιμοι και φέρουν μόνιμη σήμανση είτε με ονόματα είτε με αριθμούς (με μοναδικούς κωδικούς) καθώς και ότι καταγράφονται. Να διασφαλίσουν επίσης ότι καταβάλλεται κάθε δυνατή προσπάθεια για τον σεβασμό των θρησκευτικών και πνευματικών πεποιθήσεων των θανόντων, όταν αυτές είναι γνωστές, σύμφωνα με το δικαίωμα στη θρησκευτική ελευθερία και στην ελευθερία των πεποιθήσεων όπως προστατεύεται από το Άρθρο 9 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Δικαιωμάτων του Ανθρώπου.

25.8 να επικυρώσουν και να εφαρμόσουν τη Διεθνή Σύμβαση για την Προστασία Όλων των Προσώπων από Αναγκαστική Εξαφάνιση.

Κάθε χρόνο, χιλιάδες άνθρωποι εξαφανίζονται κατά τη διάρκεια των μεταναστευτικών τους διαδρομών. Η Κοινοβουλευτική Συνέλευση του Συμβουλίου της Ευρώπης (PACE) έχει τονίσει την επείγουσα ανάγκη για μια συντονισμένη πολιτική αντιμετώπιση βασισμένη στα ανθρώπινα δικαιώματα, προκειμένου να εξεταστεί αυτό το ζήτημα από όλα τα κράτη μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης. Ο παρών οδηγός παρέχει στους εθνικούς βουλευτές πρακτικά εργαλεία για την πρόληψη και την αντιμετώπιση των εξαφανίσεων στο πλαίσιο της μετανάστευσης μέσω της δημόσιας πολιτικής.

www.coe.int

Το Συμβούλιο της Ευρώπης είναι ο σημαντικότερος οργανισμός για τα ανθρώπινα δικαιώματα στην ευρωπαϊκή ήπειρο. Αποτελείται από 46 κράτη μέλη, συμπεριλαμβανομένων όλων των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Όλα τα κράτη μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης έχουν υπογράψει την Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, μια συνθήκη που αποσκοπεί στην προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, της δημοκρατίας και του κράτους δικαίου. Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου εποπτεύει την εφαρμογή της Σύμβασης από τα κράτη μέλη.

